XI. évfolyam
7. szám
ROMALAP
2003. július
Ára: 140 Ft

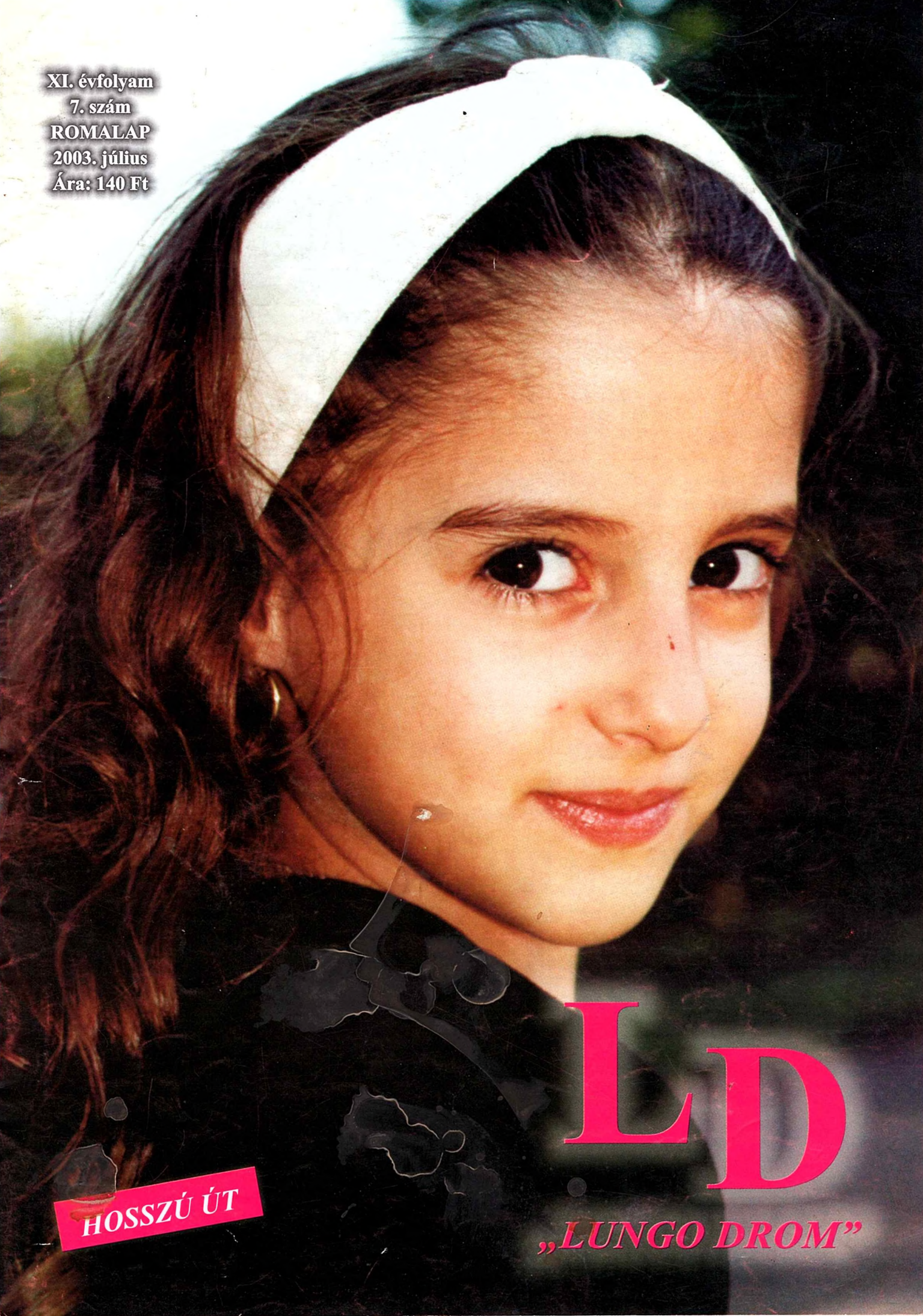

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

POSTAFORDULTAVAL

Tisztelt Paksi Éva!

1998-ban alakult meg a Környezetvédelmi és Vidékfejlesztési Kht. A Kht. biotégla gyártással foglalkozik, ami munkanélküliek számára biztosít munkát. A napi gyártásunk 1200-1500 darab biotégla. 2002-ben Kerecsenden a Dank úton ebből a téglából építettünk egy lakást. Több helyen válaszfalnak is használták a téglánkat.

Ezúttal szeretnénk köszönetet mondani a kerecsendi nagyönkormányzatnak, **Pusoma Jenőnek,** a Környezetvédelmi és Vidékfejlesztési Egyesület elnökének, **Szúcsik Istvánnak,** a Heves Megyei Vidékfejlesztési Iroda vezetőjének, és azoknak, akik ebben a munkában segítenek.

Érdeklődni Kerecsenden, a Fő út 55. szám alatt lehet, vagy telefonon: 06-30/329-96-41 **Suha József** ügyvezetőnél, vagy Kerecsend Dank út 7. szám alatt lehet.

Tisztelettel:
Suha József
Kerecsend KHT ügyvezetője
és Lungo Drom elnöke

Címlapon:
OCIMK archívum

ROMA LAP
Megjelenik havonta

Kiadja:
az „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax:
06-56/513-952, 513-953, 513-954

Levelezési cím:
SZOLNOK
Pf.: 77
5001
e-mail: lungodrm@axelero.hu
Főszerkesztő: *Paksi Éva*
Főmunkatárs: *Farkas Kálmán*
Tervezőszerkesztő: *Arabeszk 3 Bt.*
Munkatársak:
Bujdosó Jánosné, Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Lukács Ilona, Nyári Gyula, Szécsi Magda
Rácz Lajos
Szerkesztőségi titkár: *Pálfi Elvira*
Felelős kiadó: *Farkas Flórián*
Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza. Szerkesztőségünk a mienktől eltérő véleményt is közli. A leveleket esetenként rövidítve, szerkesztett formában adjuk közre.

Kétszer ad, ki gyorsan ad – segítséget kérünk!
Ezúton fordulunk Önökhöz/Hozzátok segítségért!

Fájdalom, de egy 14 éves abonyi kislány a közelmúltban nagyon súlyosan megbetegedett. Mindannyian jól tudjuk, hogy a leukémia mennyire embert és családtagokat testileg, lelkileg egyaránt megtörő hatalmas erőfeszítéseknek kitevő betegség. **Rékasi Edina** ebben a borzasztó betegségben szenved. A kislány jelenleg Budapesten áll gyógykezelés alatt.

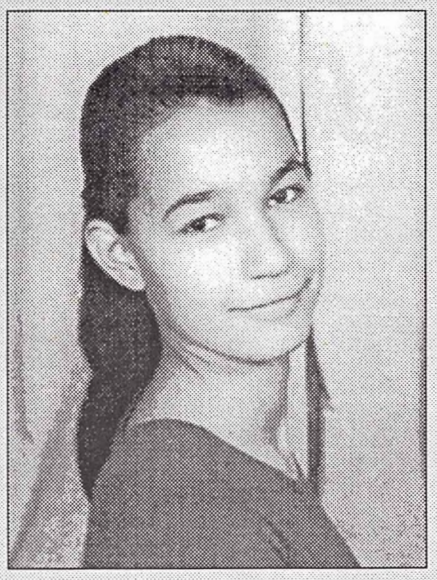

Segítsünk, hogy felépülhessen és hazatérhessen!

A gyógykezelés rendkívül költséges, a nehéz helyzetben lévő család számára pedig szinte elviselhetetlen anyagi terhet jelent. Ezért gondoltuk úgy, hogy segítenünk kell!

Minden felajánlást szívesen veszünk. A gyógyulás érdekében a következő bankszámlára várjuk felajánlásaikat:

Rékasi Edvárd: 11774457-04205221

Ennek a lapszámnak a megjelenését a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány, a Romaügyi Hivatal és a Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta.

SZÉCSI MAGDA

SZÍVEDNEK FESZÜLVE

A legelső találkozás

Ismerlek régről, nem
Mondákból vagy történelmi
Mesékből:
Lelkem kútja őrzi
Minden arcodat...
Érintésedet, csókodat.
Éjszakánként visszamenekülök
A múltba, ahol nem szeretetet
Koldulva állok eléd
Ott minden szereteted
Az enyém, ott még
Babér s mirha illata
Árad és a szerelemé,
Mert én vagyok élő ágyad.
Jaj, Istenem! Hogy tudtad elfelejteni
A vágyat? Ararátot, Tróját, Babilont...
És ott voltak a cifra karaván városok,
Amik egyetlen intésedre kígyóztak oda,
Ahova vágytál. Ilyen volt Palmyra,
És jóval később a gyümölcs s tömjén
Illatú India... Emlékszel? Emlékezz!
Te voltál az akkori idők legkülönösebb
Királya, akit űzött-hajtott a titok,
S ablakot nyitott az ismeretlen világra...
Ismerlek régről.
Lelkem kútja őrzi
Minden arcodat...
Álmomban elefánt hátáról
Nézlek, s van, hogy ébredés
Után is érzem nyakamon
Kékköves talizmánodat, s
A karperecet, ami eldöntötte
Akkor rég, évszázadokra
A sorsomat...

Dal III.

Záporfüggöny mögött állok,
Szerelemre nem találok.

Igaz embert keresek,
Gyöngédet és heveset.

Ó ha egyszer rátalálok,
Jó utakon kelek-járok.

Elengedem, ha akarja, de
Nem ölelhet mást a karja:
Őrizem...

Nevetünk majd kézen fogva

Eljön értünk is
Nem felejt el a
Halál.
Jót nevetünk majd
Kézen fogva azon,
Hogy a tudás
A másvilágon is hatalom:
Megvilágosodás!
Megtanuljuk, hogy
Élni: Csak vélni...
Halni: Már tudni...
Szeretni: Egymás tekintetében
Újjászületni, örökkön
Örökké...

Tíz éves a nemzetiségi törvény

● Egy évtizede, július 7-én szavazott a magyar Országgyűlés a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvényről. 1993-ban a Parlament 96%-os többséggel fogadta el a nemzetiségek anyanyelvhasználatát, kultúrájának megőrzését, iskolahálózatának fejlesztését, önkormányzati rendszerének kiépítését garantáló törvényt. Az évforduló alkalmából, a Kisebbségi Hivatal ünnepséget szervezett 2003. július 7-én Budapesten. A találkozón **Szabó Vilmos**, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára utalt arra, hogy a nemzetiségi törvény 10 évvel ezelőtti elfogadása a magyar kisebbségpolitika kiemelkedő eredménye volt. A törvény alkalmazásának egy évtizedes tapasztalatai alapján a Kormány arra vállalt kötelezettséget, hogy továbbfejleszti az egy évtizeddel korábban törvényben rögzített és ma is érvényes alapelvek gyakorlati érvényesülését. Az ünnepségen ott voltak a törvény előkészítésében részt vett nemzetiségi képviselők, mai önkormányzati elnökök, **Kaltenbach Jenő,** a kisebbségi jogok országgyűlési biztosa, a Kormány kisebbségekért felelős korábbi és jelenlegi vezetői.

Támadás

● **Július 5-én hajnalban ismeretlen tettes két kézigránátot dobott a Baranya megyei Alsószentmártonban az egyik Dankó utcai családi ház udvarába. Egy gránát felrobbant és kisebb rongálásokat okozott az udvaron álló autóban, a másik gránát viszont nem lépett működésbe, azt a helyszínre érkező tűzszerészek hatástalanították. Személyi sérülést egyik robbanószerkezet sem okozott.**

Fizetnek a kismamáknak

● *Bírósági döntés értelmében a Magyar Államkincstár körülbelül százezer kismamának fizeti ki az elmaradt jövedelempótlékot. Leghamarabb 3 hónap múlva kaphatják meg a pénzt az érintettek, miután a nyári szünet miatt a Parlamentet csak szeptemberben hívják össze. Az Országgyűlés várható döntése nyomán a járandóság adómentes lesz.*

Az interkulturális oktatásért

● A budapesti Független Médiaközpont valamint pozsonyi és bukaresti partnerközpontjainak roma újságíró-gyakornoki programja kapta a belga Evens Alapítvány az interkulturális oktatásért 2003-ban odaítélt első díját. A nemzetközi zsűri egyhangúlag úgy vélekedett, hogy a Magyarországon hat évvel ezelőtt kezdeményezett, majd Szlovákiában és Romániában is elindított roma újságíró-gyakornoki program „igen újító és pozitív módon járult hozzá a roma közösség életkörülményeinek megváltoztatásához", s ez olyan fontos előrelépés, hogy hatása érezhető a többségi médiában és társadalomban.

A roma újságíró-gyakornoki program lehetőséget nyújt arra, hogy tehetséges roma fiatalok újságírást tanuljanak, s a többségi médiában dolgozzanak újságíróként a tíz hónapos képzés eredményeként. A képzési program ötvözi az intenzív elméleti felkészítést és a szerkesztőségi gyakorlatot. A három ország roma újságíró-gyakornoki programjának végzős hallgatói újságíróként dolgoznak, egy részük pedig főiskolai, egyetemi tanulmányait folytatja. A magyar végzősök között találunk újságírót az RTL-Klubnál, a TV2-nél, a Magyar Televíziónál, a Metró újságnál, a Klub Rádiónál, a Rádió C-nél, a Roma Sajtóközpontnál és a vidéki médiában is.

Vidékre is kiterjed az OCÖ válsága

● **Az Országos Cigány Önkormányzatban uralkodó állapotok miatt napról-napra romlik a cigányság megítélése – mondta *Teleki László*, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára. A Kormány még a látszatát is kerülni szeretné annak, hogy beavatkozik a cigány érdekképviselet belügyeibe. Ezért a bíróság döntéséig a kabinet nem kíván állást foglalni abban a kérdésben, hogy *Horváth Aladárt* vagy *Kolompár Orbánt* tekinti-e az OCÖ legitim vezetőjének. A tisztázatlan helyzet a kormányzati romaprogramok kidolgozását is akadályozza – mondta az államtitkár.**

Cigánytábor tánccal, énekkel

● *Első alkalommal rendezték meg Mezőtúron a Túri Cigány Tánc- és Énektábort. A július eleji eseménynek a főiskola Peres-parti vendégháza adott otthont. A háromnapos rendezvény budapesti, helyi és szolnoki fiatal résztvevői bemutatkozhattak egymásnak, közösen tanultak dalokat, táncokat, esténként pedig hagyományos ételek készültek szabad tűzön. A tábor nem titkolt*

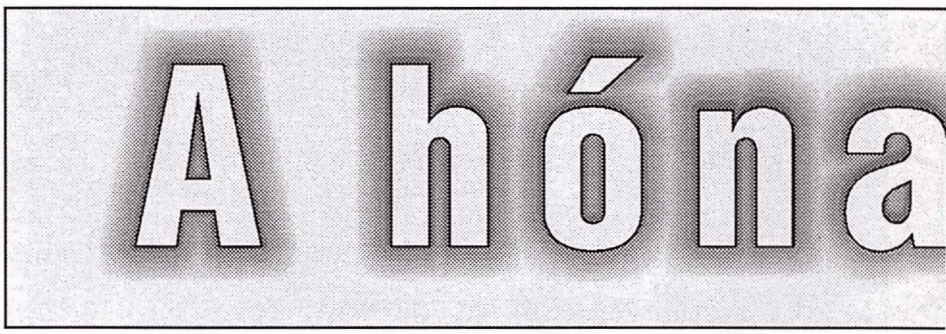

célja egy későbbi hagyományőrző csoport kialakítása.

Phare támogatás

● Az EU Phare támogatásából, melynek részesei Tiszabő, Tiszaroff és Tiszabura, ez utóbbi településnek a ráeső 63 millió forintos támogatásból sikerült felújítani a Családsegítő Szolgálat épületét, átadták az új Gyermekorvosi rendelőt, egy csoportszobával, kiszolgáló létesítményekkel bővült az óvoda, valamint aszfaltburkolatot kapott két utca. Mindemellett 30 gyerek balatoni életmód táboroztatását is megoldották. A Phare program augusztus végéig segít a faluban: a cigánytelep negyven házának rendbetételével, a még folyamatban lévő szakmai tanfolyamok, átképzések – informatikai, kőműves és szobafestő – befejezésével, valamint az iskolai készségfejlesztő szakkörök működési feltételeinek megteremtésével. Tiszabura cigány lakosainak aránya 53 százalék.

Kiállítás roma nőkről az Országházban

● „A többségi társadalomnak, valamint a felelős intézményeknek és személyeknek pénzt, időt, fáradtságot, kifogyhatatlan mennyiségű toleranciát kell mozgósítanunk az esélyteremtésre" – mondotta egyebek között *Lévai Katalin* esélyegyenlőségi miniszter az „Egyről a kettőre – roma női sorsok Magyarországon" című fotódokumentációs kiállítás megnyitóján az Országházban. „Amíg százéves gyermekarcokat láthatunk a képeken, addig van közös felelősségünk és van közös tennivalónk" – hangsúlyozta a miniszter utalva arra, hogy a roma nőkről szóló kiállítás üzenetét az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal a tárlat parlamenti helyszínének kiválasztásával is hangsúlyozza. A tálat az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal megbízásából jött létre. Fotóművészek, néprajzosok, szociológusok az elmúlt hetekben 14 budapesti és vidéki roma lány, asszony egy-egy napját kísérték végig fényképekkel és interjúkat készítve, jellemző tárgyakat gyűjtve.

A nemzetiségi törvény mielőbbi módosításra szorul

● *A nemzetiségi törvény mielőbbi módosítását sürgeti **Farkas Flórián,** az Országos Cigány Önkormányzat volt elnöke, a Lungo Drom vezetője, a Fidesz országgyűlési képviselője. Farkas Flórián szerint a tíz éves nemzetiségi törvény a módosítás kapuja előtt áll. A magyarországi cigányság élethelyzete, problémavilága egyedül több és nagyobb, mint az összes kisebbségé Magyarországon. Farkas utalt arra is, hogy nagyon fontos, hogy az uniós csatlakozás a magyarországi cigányságot ne úgy érje, mint a rendszerváltás, hanem fontos, hogy konkrét intézkedések történjenek a lakhatás, a foglalkoztatás, az emberhez méltó körülmények megteremtése érdekében, valamint az a forradalmasítás, amit annak idején az Orbán-kormánnyal megkezdtek az oktatás, a képzés, az átképzés, illetve az ösztöndíj vonatkozásában, az tovább folytatódjon. „Most ennek nem látom a költségvetési fedezetét" – mondta a volt elnök.*

Összeállította: Paksi Éva

p hírei

A 100 Tagú Cigányzenekar szervezésében a Budai Parkszínpadon rendezték meg a 14. Nemzetközi Cigánykarnevált. Fotó: Nyári Gyula

Kommentár nélkül Záróra

Az alábbi beszélgetés, melyből részleteket idézünk, a Magyar Televízió kettes csatornáján hangzott el a Záróra című műsorban 2003. 07. 11-én 23 óra 35 perckor. A műsorvezető *Rózsa Péter* volt. A vita résztvevői *Jutasi György* jogász, *Horváth Aladár*, *Kolompár Orbán* és *Kövesi Vilmos*. Sajnos, a teljes beszélgetést nincs módunkban leközölni.

Mûsorvezetõ: – Jó estét kívánok! Alapkérdés ma este, hogyan mûködik majd tovább az Országos Cigány Önkormányzat. Horváth Aladár, a márciusban megválasztott elnök átmenetileg felfüggesztette elnöki tevékenységét és a kancelláriaminiszterhez fordult jogértelmezési segítségért, hogy támogatást kapjon abban, hogyan értelmezhetõ az a helyzet, hogy Kolompár Orbán által összehívott júniusi közgyûlésen leváltották Horváth Aladárt és Kolompár Orbánt bízták meg az elnöki teendõk ellátásával. Az alapkérdés persze az és remélem, hogy ez a 60 perc erre lehetõséget ad majd, hogy arról beszéljünk, hogy milyen koncepcionális különbségek találhatók a volt és a jelenlegi vezetésben, hogy a cigány önkormányzat jövõjét ki, hogyan képzeli el. De elõtte mindenképpen tisztáznunk kell a jogi helyzetet. Segítsen nekünk Jutasi úr abban, jogi értelemben ki tekinthetõ e pillanatban az Országos Cigány Önkormányzat elnökének?

Jutasi György: – ... A nemzeti etnikai kisebbségek jogairól szóló törvénnyel kapcsolatban tulajdonképpen két dolgot tehetünk, az egyik az, hogy elismerjük, hogy ez a megalkotás pillanatában egy nagyon jelentõs jogalkotási lépés volt és nemzetközileg is és a hazai kisebbség számára is részleteiben szabályozta ezeket a jogokat. A másik, ha a szervezeti oldalról vizsgáljuk és közeledünk egy kicsit a mai kérdéshez, akkor úgy tûnik, hogy a helyi kisebbségi önkormányzatokra vonatkozó szabályok azok kellõen részletesek addig, amíg az országos önkormányzatokra vonatkozó törvényi szabályozás viszont hézagos.

Mûsorvezetõ: – Elsõsorban mi hiányzik ebbõl?

Jutasi György: – Azt gondolom, hogy a legnagyobb hiányossága és ez már alkotmányossági probléma, hogy nem rendezi azokat a kérdéseket, amelyek itt jelen esetben az Országos Cigány Önkormányzat kapcsán merültek fel, hogy mi a teendõ abban az esetben, ha az önkormányzat döntéseket hoz, ezek a döntések milyen módon vizsgálhatók felül. Tehát tulajdonképpen az alkotmányos és törvényességi felügyelet kérdésében adós a törvény.

Mûsorvezetõ: – Ezt úgy is fogalmazhatnánk, hogy az országos önkormányzatokat, a kisebbségi önkormányzatokat, esetünkben pedig az Országos Cigány Önkormányzatot magára hagyta a jogalkotás abban, hogy bizonyos döntéseinek következményei, jogorvoslati kérdéseiben egyáltalán senkihez nem tudnak fordulni.

Jutasi György: – Igen, a szintén alkotmányos alapjog egyébként a jogorvos-

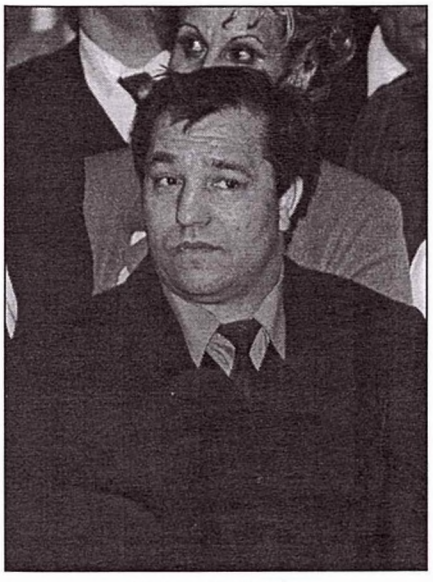

Kolompár Orbán

Kövesi Vilmos

Horváth Aladár

lathoz való jog. Ebben az összefüggésben észlelt igazából ez a hiány. Ez a törvény közvetlen bírósági jogorvoslati lehetõséget nem biztosít. Közvetett eszközök természetesen rendelkezésre állnak, Alkotmánybírósághoz lehet fordulni...

Mûsorvezetõ: – Ami nagyon hosszadalmas lenne.

Jutasi György: – Az nagyon hosszadalmas eljárás. Tehát ezeknek a jogvitáknak a feloldásának a közvetlen lehetõsége hiányzik a törvényból.

Mûsorvezetõ: – Akkor a kérdésemre nem is lehet egyértelmû választ adni e pillanatban. Ki tekinthetõ ma az Országos Cigány Önkormányzat elnökének? Mindkét fél?

Kolompár Orbán: – Én úgy gondolom, hogy jogorvoslati lehetõség azért van. Mert jogász úr és talán Horváth Aladár is tudja, hogy ebben az esetben a kormánynak kell állást foglalnia. Ugyanis mindabban az esetben, mikor a törvény nem szabályozza, hogy ki gyakorolja az országos önkormányzatok felett a törvényességi felügyeletet, ebben az esetben az illetékes tárcák, akihez oda van rendelve a magyarországi cigányság sorsának, a közigazgatásának az intézése. Mint tudjuk, korábban az igazságügyi minisztériumhoz tartozott a roma ügy, tudjuk, hogy innen átkerült a Belügyminisztériumhoz, majd most a Miniszterelnöki Hivatal a kompetens, személy szerint hát **Lévai Katalin** és **Teleki László** az, aki ebben az esetben tud, vagy esetleg a kancellária miniszter, **Kiss Péter** személyében.

Mûsorvezetõ: – Azt olvastam, hogy Teleki László azt mondta, hogy tulajdonképpen nincs lehetõsége jogilag állást foglalni.

Kolompár Orbán: – De mivel egyik tárca sem fog ebben az esetben állást foglalni, éppen ezért mind a három tárcának kell írásos javaslatot tenni a Kormánynak, és a Kormánynak kell állást foglalnia ebben az ügyben. De azt is tudjuk, hogy a Kormány szakmai és jogi állásfoglalást nem tud hozni, éppen ezért kizárólag politikai döntést kell hoznia. Én azt gondolom, hogy a Kormány ebben az esetben politikai döntést nem hozhat, hiszen az OCÖ egy legitimen megválasztott köztestület, aki saját maga határozza meg jogrendjét, mûködési rendjét, és maga mondja ki, hogy mikor függeszti fel és mikor oszlatja fel magát. És ettõl kezdve én azt gondolom, hogy a jogi helyzet nem fog tudni megoldódni...

Mûsorvezetõ: – Marad tisztázatlan ez a kérdés, az önkormányzat testülete maga valamilyen módon...

Kolompár Orbán: – Nem tisztázatlan! A mai demokráciában, és ennek szabályait figyelembe véve mindaddig egy döntésre nem lehet nemet mondani, amíg arra a jogorvoslatot valaki meg nem találta. Tehát magyarán szólva, mindaddig, amíg a Magyar Kormány ki nem mondja, hogy a május 25-én hozott határozatok jogszerûek, vagy jogszerûtlenek, addig a megválasztott testület jogszerûen kell, hogy ellássa és mûködtesse az országos önkormányzatot. Tehát én azt gondolom, azok az állítások, dilemmák, amikor arról beszélt itt valaki, hogy jogszerûtlen az országos önkormányzat mostani mûködése, ez nem állja meg a helyét.

* * *

Kövesi Vilmos: – Én megragadnám azt a szót, hogy kaotikus! Igen, az elmúlt három hónap az kaotikus volt. A cigányokat próbálta meg a cigányokkal összeugrasztani, a cigány társadalmat a magyar társadalommal próbálta meg összehozni és ezenkívül még sorolhatnám azokat a kijelentéseket, amelyeket az elmúlt kéthétben, példának okáért Horváth Aladár tett. Hogy nacionalisták vagyunk, meg maffiózók vagy egyéb más zsidóellenességet, amelyet, nem egy nyílt asztal elõtt, vagy média elõtt kellene megbeszélni, vagy megtárgyalni, hanem zárt ajtók mögött. Nem értem Horváth Aladár politikáját akkor, amikor három hónap alatt nem tudott megmutatni semmit. A Roma Polgárjogi Alapítvány feladatait és munkáját próbálja meg eladni most a kisebbségi önkormányzatoknak.

Mûsorvezetõ: – Ez a három hónap nem túl rövid idõ annak a megítélésére, hogy valaki jól vezet egy testületet?

Kövesi Vilmos: – Az én véleményem az általam képviselt Cigányszervezetek Országos Szövetsége és frakciója álláspontját követõen az, hogy aki három hónap alatt nem tud elindítani különbözõ folyamatokat, az nem való elnöknek. Az nem tudja ellátni az elnöki teendõit. Ne felejtsük azt el, hogy Horváth Aladár, mint a Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke, nem egy olyan nagy országos szervezetnek volt az elnöke, ahol nagy tömegbázis volt a háta mögött. Nem a szakmaiság volt az, ami õket képezte, hanem a jogvédelem.

* * *

Horváth Aladár: – ... ugyanaz a primitív, balkanizált cigánypolitika jellemzõ, egy-két ember úgy gondolja, hogy ha eltart néhány cigány politikust, azzal meg van oldva az OCÖ. Azért nevezem ezt egy rendkívül szûk mezsgyének, azért nevezem egy nagyon belterjes politizálásnak, mert kirekesztõ és képtelen arra, hogy beintegrálja a cigányok problémáját a szegénypolitikába, beintegrálja a cigányok problémáját a normális magyar államigazgatási, közigazgatási, érdekképviseleti struktúrába. Minden más szöveg, tehát ami itt elhangzik, az mellébeszélés, mert ha csak az elmúlt három hónapot megnézzük, ugye felvetõdik, hogy én három hónap alatt semmit nem csináltam, akkor meg kell nézni azt, hogy miközben átadás-átvétel volt, és az elõzõ vezetés nem készítette elõ, akadályozták azt, és a hivatalnak lett volna a dolga, ezzel szemben jelentõs mértékben az elnöki apparátus csinálta ezt, miközben renoválás és felújítás volt. Kõkemény programalkotás történt, a kisebbségi törvény ügyében javaslatokkal álltunk elõ, az én nevemhez kötõdik az egyik választójogi szabályozási javaslat, érdemes erről beszélni, mit gondolnak róla az urak.

Az egyenlõ bánásmód, az esélyegyenlõségi törvénnyel kapcsolatban szívesen folytatok szakmai vitát az urakkal. Letettük a véleményünket a nemzeti fejlesztési tervvel kapcsolatban, hogy hogyan lehet oda beintegrálni a romák szempontjait az operatív programokba, azok végrehajtásába. Kifejtettem a véleményemet, szakmai egyeztetéseket folytattam szakértõimmel együtt és a Roma Parlamentes képviselõcsoport folyamatosan együtt gondolkodott azon, hogy milyen módon lehet értelmessé tenni az OCÖ további mûködését. A fõ szempont nyilván az volt, hogy a helyi kisebbségi önkormányzatokat, hogyan lehet támogatni.

A Kolompárék javaslata az volt, hogy irodákat kell vásárolni 420 millió forintért a következõ évi költségvetésbõl, én ezzel szemben azt képviseltem, hogy bõséggel vannak irodák és közösségi házak, célszerû inkább a helyi kisebbségi önkormányzatok mûködésére, az alapfeltételeiknek a biztosítására fordítani minden egyes lehetséges pénzt. Ez a konfliktus lényege.

Kolompár Orbán: – Engedje meg, hogy a konfliktus lényegérõl, és hogy primitívek vagyunk, én ezt a kijelentésedet a legmesszebbmenõkig visszautasítsam, de ha már három hónap eseményeirõl beszélek, nem tudom, hogy miért akarod, hogy kimondjam azt, amit nem akarok kimondani. De ha már kikényszeríted belõlem, akkor rákérdeznék, és kérlek szépen válaszoljál. Igaz-e, hogy a húgodat, aki gyesen van, 4 órában al-

kalmazod 160 ezer forintért? Igaz-e az, hogy a húgodnak az élettársa, aki a Világunk címû volt újságnak ...

Egyszerre beszélnek.

Kolompár Orbán: – Hallgass meg kérlek! Önként felfüggesztette az országos önkormányzat lapjának a kiadását. Nem tudom milyen jogon döntött egy fõszerkesztõ arról, hogy az országos önkormányzat lapját fel kell függeszteni. Neki nincs joga. Az elnökségnek és a közgyûlésnek van joga, hiszen övéké a kiadói jog. Igaz-e az, hogy az esélyegyenlõségi minisztérium programját egyedül véleményezted, az elnökség és a közgyûlés határozata nélkül? Igaz-e, hogy a sógornõdet beköltöztetted az Országos Cigány Információs és Mûvelõdési Központ raktárhelyiségébe a családjával együtt és igaz-e, hogy az OCÖ hivatalba az egyik rokonodat szintén családostul beköltöztetted? Igaz-e az, hogy szakértõidet, akik nem tettek le az országos önkormányzat asztalára egyetlen szakértõi programot sem, 200 és 250 ezer forintért alkalmaztad? Többe került a szakértõi csoport, az elnöki kabinetnek az összmûködése és kiadása, mint az egész hivatali apparátusé, akik az egész önkormányzat szakmai munkáját végzik. ....

* * *

Horváth Aladár: – Nos hát erre mondom azt, hogy abba a szellemi mélységbe nem tudom követni Kolompárt, ahová õ tart és megértem az Õ problémáit, de hát ezeket persze nem itt kell megvitatni, és valószínûleg valamifajta terápiára van szüksége. Most nem kívánok a személyeskedésekkel kapcsolatban mást elmondani, mint azt, hogy ha adott esetben egy hajléktalan embert például beengedünk gyerekeivel egy irodába, beengedünk... Szerkesztõ úr kérje meg, hogy fogja be a száját, ha beszélek ...

Mûsorvezetõ: – Tartsuk tiszteletben egymás véleményét!

Egyszerre beszélnek.

Mûsorvezetõ: – Igen, legalább elkezdte a választ, legalább be tudja fejezni.

Horváth Aladár: – Ha valaki az utcán van gyerekestõl, félti az ura, legyen az bárki, akár a sógornõm, akkor az ember segít rajta, ahogy tud. Ha egy munkatársunk, legyen az akár egy OCÖ képviselõ, aki nagyon sokat tett azért, hogy képviselõk legyünk, bajban van, és azt mondjuk, hogy a felújítás alatt lévõ irodahelyiségben egy ideig lakhat feleségével, én ezt tudom vállalni, hiszen együtt vállaltuk azért, hogy vigyázzon az értékekre, mert az elején eltûnt egy-két dolog. Azzal kapcsolatban pedig, hogy kik alkalmas szakemberek, e tekintetben nem fogom azt vizsgálni, hogy annak az embernek milyen a rokoni kapcsolata, esetleg hozzám. Valóban a húgom, a legkisebbik húgom kiválóan dolgozik, titkárnõm 8 éve. És õ valóban ott dolgozik nálunk, és nincs gyesen egyébként, tehát arról van szó, hogy nem lehet ezen a színvonalon politizálni.....

* * *

Mûsorvezetõ: - ... Mi a véleményük arról, hogy hogyan lehetne elkerülni azt, hogy ne ezen a szinten és ne a belsõ ellentétek határozzák meg a cigány önkormányzatnak a mûködését, hanem a mondjuk a programokról vitatkozzanak, amelyek mindenki számára fontosak?

Kolompár Orbán: – Nézze, én azt gondolom, hogy nem lehet elmenni a tények mögött. Nem lehet homokba dugni a fejünket és akkor majdcsak lesz valahogy. Én azt gondolom, hogy amirõl Horváth Aladár beszélt, természetesen nem válaszolt minden kérdésemre, ha a konfliktuskezelésrõl beszélünk ugye õ isteníti magát, hogy az elmúlt idõszakban milyen tíz évet hagyott maga után. De egyvalamit nem kell elfelejteni, Horváth Aladár 1989-ben kiszolgáltatta és eladta a magyarországi cigányságot.

Mûsorvezetõ: – Kinek?

Kolompár Orbán: – Annak idején az egyik pártnak. Lehet azt tudni...

Mûsorvezetõ: – Ennyire egységes a magyar cigányság?

Kolompár Orbán: – Ha egy percet ad nekem, én elmagyarázom, hogy mi történt '89-ben, hogy egy kicsit tisztán lássunk, hogy Horváth Aladár mennyire... Tehát 89-ben, amikor létrejött a magyarországi roma parlament, önnek tudnia kell, hiszen lehet, hogy ön akkor is itt dolgozott a televízióban, a magyarországi roma parlament lefedte az egész ország romatársadalmát. Soha nem volt annyira egységes a roma társadalom, mint annak idején. Higgye el, amikor egy diplomatatáskás úriember megjelent vidéken, az idõs cigányasszonyok a fehér ágynemûre még fehér törölközõt is terítettek, csakhogy le tudjon ülni. Ekkora volt a vidéki emberek szemében a budapestiek tekintélye. De tudja, hogy mi történt 1992-ben? A magyar kormány rábízta az akkori roma parlamentre, Horváth Aladár vezetésével, hogy osszon szét 70, vagy 80 millió forintot a magyarországi romaszervezetek körében. Tudja, mi történt '92-ben? Horváth Aladár és az akkori budapesti elit, aki magát ugye nem a szellemi mélységben, hanem a szellemi mélység fölött, a magas ûrben érzi, szétverte ezt az egységet úgy, hogy valamennyi pénz eltûnt annak idején. És én azt gondolom 1992 óta egészen mostanáig Horváth Aladár a roma politikában nem tudta megvetni a lábát. Ugyanis kiszorult a roma politikából és kénytelen volt beszorulni egyfajta liberális pártpolitikába.

* * *

Kövesi Vilmos: – Aladár, neked tudomásul kellene venned azt, hogy soha nem a cigányság önszervezõdésén dolgoztál, hanem egyéni célokat képviseltél. És tudomásul kellene venned, hogy ebben a roma politikában neked elvileg és gyakorlatilag már helyed nincs. A kétharmados többség az Országos Cigány Önkormányzaton belül az kétharmados többség. Ezt el kell fogadni. Ezt el fogadom én is, és ezt elfogadja más is. Ha nincs bizalom, bizalom nélkül nem lehet dolgozni. Kirekesztettségrõl beszéltél még az elején, miközben a kirekesztést azt te magad végezted, és vitted véghez.

* * *

Mûsorvezetõ: – Itt van a mûsor vége .... Tessék, ha lehet, akkor egy-egy mondatot.

Horváth Aladár: – Egy mondatot, az pedig az, hogy én ígéretet teszek arra, hogy ezen túl a roma politikában is kizárólag tisztességes, szavahihetõ, becsületes emberekkel fogok együttmûködni, és szótváltani. Olyan emberekkel nem, amilyenekkel ma este sikerült beszélgetnem.

Mûsorvezetõ: – Sajnálom a végszót, ez biztos folytatódik mûsoron kívül.

Kolompár Orbán: – Ez nem lehet végszó, ezért szégyellned kell magad, szégyelld magad!

Mûsorvezetõ: – Ez a mûsor, ami e pillanatban véget ért, én azt mondanám, hogy ha itt folytatnánk, se jutnánk sokkal többre, ez derült ki, köszönöm a vitát, köszönöm a figyelmet, jó éjszakát kívánok!

OBSERVER Budapest Kft.
anyagából összeállította:
Paksi Éva

Korona keringő

Az érdeklődő, médiát figyelő, újságolvasó ember csak kapkodja a fejét, s azon bosszankodik, hogy eszik egymást a cigány vezetők. Pontosabban képtelenek egyességre jutni, ki viselje a „koronát", vajon ki hát a legitim hivatalosan megválasztott elnöke az Országos Cigány Önkormányzatnak. Egyik közgyűlést követi a másik, az ellenközgyűlés, s egyik egy „régi" – de általa elismert – szervezeti és működési szabályzatra hivatkozik, míg a másik egy másikra. Az egyiket a képviselők és az egyik elnök, a másikat a képviselők többsége és a másik elnök tekinti hivatalosnak, hitelesnek.

Ki mondja meg, ki dönti el, melyik a hivatalos, hiteles? Mindenesetre a jogalkotók ezúttal is nevetnek a markukba, mert a jelenleg érvényes törvények szerint egyetlen szervezet sem gyakorolhat törvényességi felügyeletet az Országos Cigány Önkormányzat felett. Ez „jó ki lett találva". Most aztán mehetnek fűhöz-fához, míg valamelyik fórum dönt. Hogy melyiknek a javára azt egyelőre nem tudni. Mint a Népszabadság július 8.-ai számában megjelent Romavezetők hatszemközt című tudósításból olvasható **Horváth Aladár** az igazságügyi tárca álláspontját kéri ki a vitában. Bizonyára ez sem jelent végleges megoldást.

Vajon ki oldja meg a gordiuszi csomót? **Teleki László** romaügyi államtitkárban bíznak? Vajon őt elfogadja-e mindkét fél és a többiek döntőbírónak? Ugyanis az Országos Cigány Önkormányzatot három szervezet nyerte meg. S előfordulhat, hogy újabb „elnökségi" jelöltek is színre léphetnek. Erre nincs garancia.

A cigányügyi államtitkár a jelenlegi „kétfejű" Országos Cigány Önkormányzat elnöki posztjai körül kialakult jogértelmezési vita megoldására hatszemközti tárgyalást kezdeményezett Horváth Aladárral és **Kolompár Orbánnal.** Ez enyhén szólva humoros, mert történetesen, ha Teleki László jogász lenne, akkor elképzelhető, hogy valamiféle-fajta értelmezését tudja adni e szubjektíven is túlkomplikált kérdésnek, de így aligha, hiszen a joghézaggal elfogadott törvény erre nem ad lehetőséget. Békéltető bíró lehet, ha elfogadják a felek. Tudomásom szerint ezeket is feltételekhez kötik.

Teleki hangsúlyozta: „Nem akarok beleszólni a vitába sokkal inkább konstruktív irányba szeretném azt terelni." Csak az a kérdés, melyik az a konstruktív irány? S elfogadják-e a „párbajozó" felek. Döbbenetes. Három hónapja „csak" a veszekedésről, civódásról, egymás elleni sokszor esztelen hadakozásáról hall az ember az Országos Cigány Önkormányzat tájékáról, másról sem. Nos ez nem teljesen igaz, mert legutóbb Horváth Aladár Három hónap címmel írt elemzését olvashatta a nagyérdemű, amely a Népszabadság július 7.-ei számában látott napvilágot, s ez valósággal hemzseg a sok jó példától, az elvégzett munkáról, melyet ő így vezet be „Az Országos Cigány Önkormányzat elnökeként szeretnék számot adni arról, mit végeztünk elnökségem (kiem: f.k.) három hónapja alatt." Nem túl szerény.

Horváth Aladár legutóbb a Kossuth-klubba összehívta a közgyűlést, de azon az 53 képviselő közül mindössze 15-en jelentek meg. Így az határozatképtelen volt. Mindeközben a képviselők többsége a szervezet Dohány utcai székházában másodszor is megvonta a bizalmat Horváth Aladártól, Kolompár Orbánt pedig utólag megerősítette elnöki pozíciójában.

Kétséges, hogy a hatszemközti találkozó létrejönne a cigányügyi államtitkárral. (A találkozó létrejött, de nem vezetett eredményre. a szerk.) Bár Kolompár Orbán elfogadta a meghívást, hajlandó is asztalhoz ülni, de személyi kérdések tárgyalásától elzárkózik. Horváth Aladár még nem nyilatkozott. Kolompár felszólította vetélytársát, hogy kezdjen hozzá az átadás-átvétellel járó feladatokhoz. Hotváth Aladár, aki július végére újabb közgyűlés összehívását fontolgatja, erre így válaszolt:

„Most dől el, hogy újra pitiáner, pénzéhes vajdácskák uralkodnak-e majd a cigányok fölött."

Bizonyára sok minden eldől, vagy eldőlhet, de ez semmi esetre sem. Előre prognosztizálható viszont az, hogy egyes roma politikusok között a viszony tovább romlik, eldurvul, melynek kárát látja egész az mozgalom, a romatársadalom és az ország is.

Farkas Kálmán

Európa ébredezik

Csipke Rózsika mély álmából elég későn, évszázadok elmúltával, a XXI. század elején a harmadik évezred küszöbén kezd ébredezni a vén Európa. Elég későn, s bizony túl későn jött el a felismerés, a rádöbbenés arra, hogy e kontinensen élő, sínylődő, a kirekesztéssel küzdő mintegy nyolcmillió románnak ország világ előtt „mea culpát" hirdessenek, s elismerjék, hogy milyen és mekkora adóssága van e pária létre kárhoztatott népcsoporttal szemben Európának.

Valóban történelmi jelzővel illethető az a regionális roma konferencia, amelyet Budapesten tartottak. Bizonyára nem véletlen, hogy a **dr. Medgyessy Péter** által vezetett magyar kormány volt ennek a kezdeményezője, amelynek ezt a címet adták: Romák a bővülő Európában A jövő kihívása. Ezen a túlbecsülhetetlen fórumon Európa sok vezető személyisége, kormány és államfők, méltóságok, szakemberek vettek részt, s hallatták hangjukat, véleményüket a már-már akuttá vált roma ügyben. Európa elitjeinek a körmére égett a rengeteg teendő. És az sem véletlen talán, hogy erre a konferenciára akkor került sor, amikor hazánkat más országokkal együtt már az EU tagjaiként tisztelhetnek. Ez pedig figyelmet is érdemel, s nem kevés kötelezettséggel jár.

Elsősorban az emberi élet elfogadható színvonalának biztosításáért, a polgári és emberi jogok következetes érvényesítéséért, minden fajta diszkrimináció megszüntetéséért, a többségi társadalomba való beilleszkedéséért, a tolerancia érvényesítéséért egyszóval: a roma népesség befogadásáért!

Nem tudom mennyi résztvevője volt a június 30-án megnyílt regionális roma konferenciának. Egy bizonyos. Sokan voltak. A lényeg mégsem ez, hanem az, hogy világviszonylatban is jeles személyek tették le voksukat, garantálták, hogy az Európában élő nyolcmillió roma jövőjének megalapozása általuk garantált. Ezek sorában kell említeni az elsők között a szervezésében is részt vett Világbank elnökét **Wolfensohn** urat, aki hosszú távú támogatást ígért, a mindig segítőkész **Soros Györgyöt**, aki szívén viseli a kisebbségek sorsát-jövőjét, s ugyancsak jelentős szerepet vállalt az európai hírű regionális tanácskozás megszületésében.

Hogy milyen volt a fogadókészség? Előkelő és a legmagasabb szintű. Egy ilyen nagyformátumú konferenciától azonban nem várható el az, hogy a roma-ügyet teljes terjedelmében áttekintse, s annak minden részletére azonnal és részletes választ adjon. Ez a regionális tanácskozás viszont az irányvonalat mutatta meg, a lényegi kérdésekre, elsősorban az oktatásra és a foglalkoztatásra irányította a figyelmet, nem megkerülve az emberi jogi, kisebbségi diszkriminációs kérdéseket sem.

Bizonyára nem véletlen, hogy ennek a nemzetközi fórumnak Budapest adott otthont. Úgy vélem elsősorban azért, mert hazánk volt az, amelynek kormányai a rendszerváltást követően érzékelhetően és értékelhetően talán egy orrhosszal előbbre tartanak ez ügyben. Itt született meg elsőként 1993-ban az a 77-es törvény, amelynek nyomán megalakultak az első roma önkormányzatok Európában. Noha a működésük több jogi, anyagi s egyéb más ok miatt nem a kívánalmaknak megfelelő. Ám annyi tapasztalattal már bírnak az elmúlt több mint évtizedes tevékenységük folytán, hogy tanulmányozásra alkalmasak. Sok szakértőt igen, de annál kevesebb roma vezetőt, főleg idős, megbecsült roma értelmiségit, írókat, költőket, művészeket igen keveset véltem felfedezni a résztvevők soraiban. Pedig a romáknál az egyik évszázados hagyomány az öregek megbecsülése, tisztelete, véleményük kikérése.

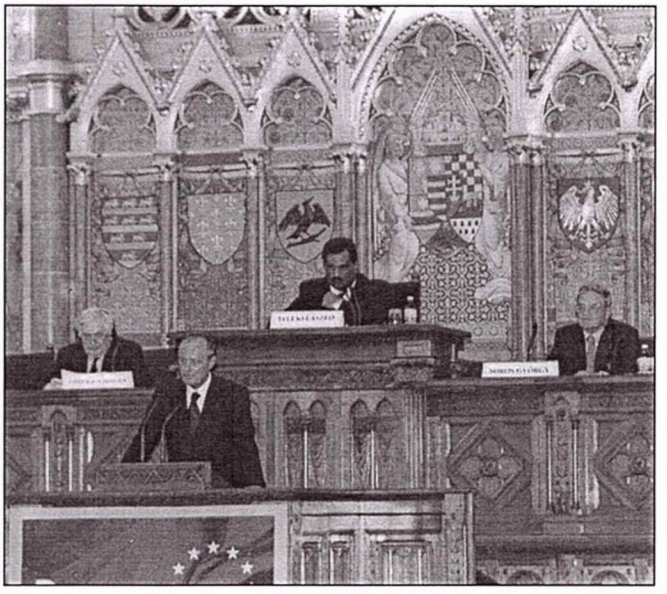

Fotó: Nyári Gyula

Ott lett volna a helyük. Csak nehogy úgy járjunk, mint a múltban, hogy döntenek a romákról, meghallgatásuk nélkül. Ez a felfogás eleve kudarcra van ítélve. Remélhető, hogy soha többé nem fog megismétlődni. A közvélemény kíváncsi lett volna arra is, mely jelentős, nagyobb roma civil szervezetek képviseltették magukat?

Úgy vélem, hogy a roma civil szervezeteknek kardinális szerepük lesz, lehet abban a programban amelyről Soros György így szólt: „Abban bízom, hogy a 2005 és 2015 közötti időszak a romák felzárkóztatásának évtizede lesz."

Ki vagy kik lesznek ebben a kormányzó elitek partnerei? A négyévenkénti hatalomváltásban az éppen kormányzó pártok kikre fognak támaszkodni? Kiket választanak partnereiknek? A roma önkormányzatok adva vannak. Csakhogy ebben az állapotukban, mindenféle érdemi jogosítvány nélkül ezt a szerepet aligha tölthetik be. Sok helyen a roma önkormányzatok csalódást okoztak, soha érdemi támogatást nem kapnak megújulásukhoz, megerősítésükhöz, objektíve alkalmatlanná válnak ilyen szerepre. Valójában most érezzük csak igazán a korábban megalakult, alulról kezdeményezett roma civil szervezetek hiányát, amelyek közül több életképeset a korábbi hatalmon lévő elitek sorvadásra ítéltek.

Az ügy érdekeit szolgáló programok csak akkor lesznek sikeresek, ha abban tevékeny, alkotó részt vállalnak a roma értelmiségiek, öregek, fiatalok, humán és műszakiak, gazdaságiak egyaránt. S ennyi még mindig kevés ahhoz, hogy a sikert semmi ne kérdőjelezze meg.

Elengedhetetlenül fontos, hogy a most még toleranciára kevésbé fogékony többségi társadalom magatartása, életfelfogása megváltozzon a romákkal szemben. Ez lesz az egyik kardinális kérdés. Ha e területen történik áttörés, sikeres lesz a program. Különben nem. Ezért minden áldozatot meg kell hozni. Erős, hatékony, partnerképes, felkészült roma civil szervezetekre van szükség. Fejlesztésük a jövő zálogai.

A romákkal szemben eddig tanúsított gesztusok ideje lejárt. **Anna Diamantopolu**, az Európai Bizottság munka- és szociális ügyek biztosa a konferencián hangsúlyozta: „A romáknak nem gesztusokra, hanem aktív segítségre van szükségük. Ez pedig a diszkriminációt megtiltó egyértelmű törvényeket, pénzügyi támogatást és a kormányok kötelezettségvállalását feltételezi."

Valójában akkor ébred fel Európa.

Farkas Kálmán

Kórtermek roma kismamáknak

Június végén tartották Budapesten az első regionális romakonferenciát. Az elhangzott felszólalók nyomatékosan hangsúlyozták a következőket: „Európának mindent meg kell tennie a legnagyobb létszámú de legsebezhetőbb kisebbségének felzárkóztatásáért".

Ebből a mondatból a legsebezhetőbb jelzőt szeretném kiemelni. Miért? Mert ezt a népcsoportot éri a legtöbb, legsúlyosabb nyílt és burkolt diszkrimináció. S ha valami ellen, akkor ezek ellen a legnehezebb felvenni a küzdelmet. S valójában csak egyetlen módja lehet a teljes visszaszorítására. Az, ha a többségi társadalom véleménye fordul meg, s ha a ma még jócskán tapasztalt, romákkal szembeni antipátia felerősödik, s a tolerancia ellenességet ha nem is a szimpátia, legalább az elfogadás váltja fel.

Ez lesz a legnehezebb küzdelem, mert a fejekben élő, évszázadokon át a kirekesztés vágányán gondolkodó agytekervényeket kell más, szabad vágányra állítani. Van ebben egy csomó félsz is, mert mit mondanak majd mások? Hogyan vélekednek azok, akik megvetik a romákat. Ezek előtt hogyan viselkedjen az az ember, aki elfogadja a másságukat, bőrszínük, más kultúrájuk ellenére is, sőt becsüli őket?

Nem tudom mennyire játszott szerepet az effajta gondolkodás a roma kismamák elkülönítésének intézkedésében az egri Markhot Ferenc kórházban. Nem az én feladatom kideríteni, de azt szóvá tenni igen, hogy minden előző mismásolás ellenére a tagadást, most is hamarabb utolérték, mint a sánta kutyát. Ugyanis a Pesti Központi Kerületi Bíróság két sajtóperben hozott első fokú ítéletében kimondta: „bőrszínük alapján különítettek el roma kismamákat az egri Markhot Kórházban."

Mi értelme volt a tagadásnak, a hinodálásnak, a hazudozásnak? Értelmes, okos emberek képesek voltak arra gondolni, hogy hosszú ideig el lehet tagadni, fátylat lehet vetni a történtekre? Az igazság mindenképpen kiderül. Még akkor is, ha most „nüanszokba" kapaszkodik bele az intézmény és helyreigazítási pereket kezdeményeztet az információkat közlő médiumok ellen. Mint arról a Roma Sajtóközpont beszámolt: a Népszava és a Medical Tribune nevű orvosi szaklap elleni perek első fokon, nem jogerősen zárultak le. Ezekben az eljárásokban a Pesti Központi Kerületi Bíróság megállapította: a roma kismamákat valóban elkülönítették bőrszínük alapján.

Akár mottója is lehetett volna a Budapesten megtartott regionális roma konferenciának a következő mondat: „Ha a többségi társadalmak, kormányok, civilek nem tesznek értük valamit, a romák nem tudnak csatlakozni a XXI. század Európájához."

Csak most az a kérdés: akarnak-e tenni? S ha igen mikor? Mert sok adósságot kell sürgősen rendezni.

F.K.

Roma Magazin

Paszabi siker Amerikában

Végre képernyőre került a paszabi roma folklór együttes a Magazin július 21-ei adásában. Már régen nem csak a világhírű szőtteséről híres Paszab, hanem a roma együtteséről is. Csakhogy ez utóbbit is elsősorban külföldön ismerték el. Szőttes remekei megtalálhatóak az angol, a holland királyi udvarban. Még Japánban is keresett darabok az itt élő gádzsó-roma asszonyok által esztavátán (szövőszéken) készített remekek, kendők, asztalterítők.

Amerikában felfedezték a csöppnyi kis szabolcsi falu roma folklór együttesének értékeit, s biztos vagyok benne, akik hallották zenéjüket, énekeiket, látták táncaikat, azok igazi kinccsel gazdagodtak, a tiszta roma kultúra gyöngyszemeit ismerhették meg.

Az együttes vezetője **Oláh Jánosné** (Erzsike), akit az 1980-as évek végén a 90-es évek elején magam is biztattam, s a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségétől kapták az első segítséget, támogatást szereplésükhöz, fellépésükhöz. Igyekeztünk kijárni, hogy a fellépéseikhez ruhát biztosítson az önkormányzat, a polgármester. S az első megyei roma folklórfesztivál – 1992 – óta minden versenyen elsők voltak vagy az élen végeztek a nagyecsediekkel, fábiánházaiakkal, szalkaiakkal.

Oláhné Erzsike a kovásza ennek a ma már világhíres roma együttesnek. Az együttesnek szinte minden tagja (zenész, táncos, énekes) a családjának tagja, s a gyerekek már pici koruktól olyan közegben cseperedtek fel, amelyben életelemük az igazi, hamisítatlan roma élet, a kultúra ápolása.

Valamennyiünknek örömére szolgál, hogy a rádió éterén keresztül ország-világ tudtára jutott, hogy a legutóbbi amerikai nemzetközi folklórverseny toplistáján az első tíz közül a hetedik helyet foglalják el a paszabiak, akik életükből gyűjtik a szebbnél szebb dallamokat, őrzik az ősi táncokat, s a mi „Erzsink" gondoskodik arról, hogy ez a kultúra ki ne vesszen, mindig legyen követője, ihletője énekben, zenében, táncban.

F. K.

Szeretve tanítani, tanítva szeretni!

Szent Rita emlékplakett a példaértékű oktató-nevelő munkáért

A székesfehérvári Aranyeső Alapítvány minden év májusában Szent Rita emlékplakettet adományoz olyan személyeknek, akik kiemelkedő tevékenységükkel próbálnak segíteni a kétségbeejtő helyzetbe került embertársaikon. Az idei év egyik díjazottja, az ózdi *Dr. Tóth Józsefné Fagyos Erzsébet* agrármérnök, pedagógus, a Tagore-Tanoda munkatársa, aki a tanév ideje alatt a tanodai tevékenységével párhuzamosan, önkéntes házitanítóként roma gyerekeket oktat. Családi környezetben, a szülőket is bevonva a közös tanulás folyamatába.

Tóth Józsefné 3 felnőtt lány édesanyja, férje az ózdi városi kórház vezető sebész főorvosa. Erzsikének kisugárzása van az emberekre, oktató-nevelő munkáját belső motivációból, elhivatottságból eredően végzi, amelynek titka a szeretet. Néhány éve rokkantnyugdíjasként szabadidejét áldozza az általa missziós tevékenységnek nevezett feladatra, hiszen látja a befektetett munka megtérülő gyümölcsét. A tavalyi évben az egyik Borsod megyei napilapban „Az esélyteremtő" címmel írtam portrét Tóth Józsefnéről, hogy szélesebb nyilvánosság is megismertesse az általa végzett munka célját és fontosságát. Ez a nehéz, felelősségteljes feladat azóta a házi oktatással bővült, s a hátrányos helyzetű gyermekek tanításának eredményességét erősítette meg az alapítványi elismerés is. Megérdemelten.

Dr. Tóth Józsefné „gyermekeivel"

„Fordulópont volt az életemben"

A megbeszélt délutáni időpontban Tóthné a Trabantja mellett várt, s indultunk az ózdi Harkály családhoz, ahol az elmúlt tanévben a házi oktatás zajlott, folytatódik majd az új tanévben is. Erzsike nélkülem is menne, hiszen a nyári szünidő ellenére rendszeres kapcsolatot tart a négy Harkály gyerekkel, valamint a farkaslyuki Horváth család két gyerekével. Ők hatan **Harkály Emil** ózdi író unokái, és nagyon büszkék a nagyapjukra.

– Az 1991-es év fordulópont volt az életemben. Éreztem, most ott van a munkám a roma gyerekek között. Pedagógus pályám első szakaszában enyhén fogyatékos roma gyerekek szakképzésével foglalkoztam, megismerkedtem a gyerekek szüleivel és betekintést nyertem mindennapi életükbe. Senki nem tékozolhatja el kapott értékeit, hiszen mindenki valamilyen feladattal született a világra. Felismertem, hogy a kisebbségi létből fakadó hátrányokat csak szeretettel tudom enyhíteni, s mindig kerestem azt a többletet, amit oda tudok nekik nyújtani. Nehézségeikben lelkierőt adtam ahhoz, hogy ne a személyiségüket romboló eszközöket keressék, hanem tartalék erejüket, odafigyelésemmel a reményt, melyek egy jobb jövőhöz vezetnek – kezdte a beszélgetést Dr. Tóth Józsefné.

Mára ez az időszak szép emlékké kristályosodott. Az osztályteremben mindig rend és tisztaság urakodott, a gyerekek szekrényeiből nem hiányoztak a tisztálkodószerek, a sok-sok adomány, amit gyűjtött a tanulóknak. A bomladozó életek felelőtlen létében vigyázott arra, hogy ebben a békétlen világban el ne kallódjanak, mert tudta, halmozottan hátrányos helyzetben élnek.

A munka öröme

2000-ben új út következett Erzsike életében, amikor megkezdte működését a Tagore-Tanoda **Váradi Gábor** festőművész vezetésével. Civil segítőként tevékenykedik a Tanodában. Zsivaj, kacagás, siker, kudarc együtt a hátrányos helyzetű gyerekekkel az intézményben.

– Másabb jelleggel, mint az iskolában, de a cél ugyanaz: felzárkóztatás, személyiségfejlesztés, nevelés, valamint az egyénnek szóló érdeklődés és a személyiség megbecsülése a munkám örömét jelenti. Munkám igazi értelme: Szeretve tanítani, tanítva szeretni! Az intézményben a „Tanulás a családért" elnevezésű szocializációs és készségfejlesztő programom folyik a Közoktatási Modernizációs Alapítvány támogatásával. A közös tanulás, a foglalkozások élménye, az ünnepek varázslatos hangulata és a kirándulások felhőtlen öröme visszatükröződik a gyermekszemekben. A békesség, a szeretet és a tolerancia eszközeivel segítünk a fiataloknak, hogy megtalálják boldogulásukat. Nem hagyjuk, hogy a szegénység, a munkanélküliség, mely sajnos városunkat igen sújtja, a jellem rovására menjen. Látom, hogy a gyermekekre szabott gyermekvilág nem teremtődött meg a családjaikban. Legnagyobb öröm lehet számomra a jövőben is, hogy a roma gyerekek tanulmányi elégtelenségben

megnyilvánuló sikertelensége minél ritkábban forduljon majd elő – folytatta gondolatait.

„A tanulással érhetjük el céljainkat"

A kapuban **Harkály Norbert** és felesége, Ágnes várt bennünket, a lakásban tisztaság, rend és élénk gyermekzsivaj fogadott. A szobában először **Horváth Juliannával** kezdtem el beszélgetni, ő egy „másik" farkaslyuki Horváth család gyermeke. Julianna Czinka Panna ösztöndíjjal fejezte be általános iskolai tanulmányait, s szeptembertől az Árpád vezér úti Általános és Szakiskola cukrász tanulója lesz. Mint megtudtam Tóth Józsefné 2000. szeptemberétől a Tanodában is foglalkozik vele, de aktív résztvevője a Harkály család lakásán megtartott házi oktatási óráknak is. Így már nem lehet csodálkozni a kiváló tanulmányi eredményén!

– Kedvenc tantárgyam a biológia, az irodalom és a matematika. Délután 5 órától mindig legalább öten-hatan tanulunk együtt Ági néniéknél, s ilyenkor nagyon várom Erzsike nénit. Ő türelmes hozzánk, nagyon szeret tanítani. A tanulással érhetjük el céljainkat, hiszen nekünk már minden értelemben másabb életet kell élnünk, mint szüleinknek. Ha képezzük magunkat az embertársainkra is más szemmel fogunk nézni, megértőbben, elfogadóbban. Én óvónő szeretnék lenni, mert úgy érzem, hogy a tehetségem és az akaraterőm alkalmassá tesz erre a pályára – összegezte gondolatait Julianna.

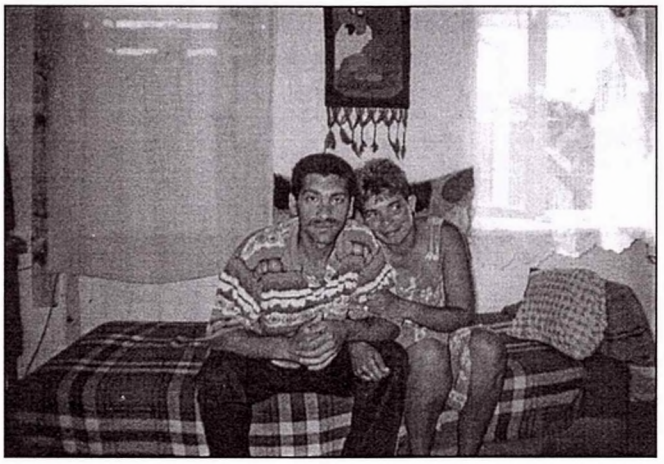

A Harkály házaspár másabb jövőt szeretne gyermekeinek.
Fotók: Józsa Zoltán

Közben megérkezett gépkocsival Farkaslyukból **Horváth József** és felesége, Marika is Gergő nevű fiúkkal. Beszélgetésünk ideje alatt József a gyerekekkel foglalkozott, s természetesen nem volt megkerülhető témaként a munkanélküliség okozta napi egzisztenciális probléma sem. A házigazda, Norbert megfogalmazása szerint az ózdi térségben az állástalanság a romákat igen csak sújtja, így nem kevesen távolabbi vidékeken keresik a boldogulást jelentő munkahelyet.

– Három fiút és egy lányt nevelünk, a legkisebb fiú elsős volt, Vivien pedig 5. osztályos. Ő félévkor matematikából és környezetismeretből bukott, de a tanév végén, hála Erzsike néni szorgos munkájának, ez a probléma megszűnt. Norbi a 4. osztályban nagyon jól tanult, így matematikából, irodalomból és nyelvtanból ötös osztályzatot produkált. A folyamatos tanulás a gyerekek jövője szempontjából nagyon fontos, ezt biztosítja Erzsike néni kiváló szakmai segítsége.

– A nevelésben feladatunk, hogy szilárd út, életcél legyen a gyermekeknek kijelölve, amely a sorsukat más pályára állítja. Nekünk szülőknek, ehhez a körülményekhez képest minden segítséget meg kell adnunk – hangsúlyozta Harkályné.

Férje véleménye szerint már el sem tudnák az életüket képzelni a házi tanítás nélkül, hiszen ebben ők, a szülők is folyamatosan részt vesznek.

Ami a lelkük legmélyén van

Horváth Józsefné elmondta, hogy ságornőjétől értesült a házi tanításról, egy fia, Gergő is bekapcsolódott a közös tanulásba. Az egyik tantárgyból „produkált" félévi bukás már csak emlék, hiszen a fiú teljes erővel tanult a tanév végéig.

– Erzsike néni közvetlen, a gyerekek is elfogadták, hiszen nem tesz különbséget az emberek között. A gyerekek nagyon hamar kinyíltak előtte, s előhozta azt, ami a lelkük legmélyén van. Tud a nyelvükön beszélni, így tudtak váltani, vagyis a tanulásban jó eredményeket elérni. Már a kisebbik fiuk, Tamás is résztvevője a tanulói közösségnek, figyel és hasznos tapasztalatokat szerez a szeptemberi első osztálykezdéshez. A tanulás felemelkedést jelent a roma gyerekek számára, hiszen csak így tudnak előrelépni, mert mi szülők csak azóta tudunk otthon a tanulásban segíteni, hogy hetente legalább három alkalommal részt vettünk a közös munkában. De ezt igényeljük továbbra is!

A cigány gyerekeknek sokkal többet kellett, s kell is teljesíteni, mint a magyar gyerekeknek. A cigányság ne legyen bélyeg, ne jelentsen akadályokat az emberi sorsok alakulásában! Édesapám, Harkály Emil is mindig a képzés, a tudás fontosságát hangsúlyozza, így biztosan tudom, hogy a közös, házi tanulás pozitív hozadékaként a mi gyerekeink már egy szebb és jobb példát, perspektívát fognak mutatni az unokáiknak.

Tóth Józsefné a házi tanítás előnyét abban látja, hogy a szülők értékelik minden nap a gyerekek produktumát. A szülők is bekapcsolódnak a tanítási-tanulási folyamatba, s látják, hogy milyen módszerrel tanulnak, gyakorolnak. Úgy érzi családtag lett, hiszen az oktatás mellett belelát a családok mindennapjaiba, a tanulás mellett egyéb problémákat is megbeszélnek. Elfogadták s ez nagyon csodálatos érzést jelent, így az már természetes, hogy a Tóth család minden tagja megismerkedett a gyerekekkel és a szüleikkel.

– Az iskolában is észlelik a pozitív változásokat a gyerekeknél, hiszen ennek a módszernek: mindent megadni a gyerekeknek a tanulás segítés szempontjából, amit az adott osztályfokon elbírnak. Nagyon koncentrálni kell arra a pontra, ahol tényleg segítséget kell adni a tehetséggondozás szempontjait figyelembe véve. Bízom benne, hogy a gyerekek értékelik a felkínált lehetőségeket, a tudást, az egészséges életmódot, valamint a szabadidő helyes felhasználását. Fontos számomra, hogy helyesen alakítsák ki az emberi kapcsolataikat, a toleranciát, az együttműködést. A társadalmi érintkezést szolgáló információt tudják elemezni, értékelni, felhasználni, továbbadni. A kommunikáció, a nyelvvel való foglalkozás, az olvasás, a könyvtárlátogatás váljon életük részévé! Ismerjék fel a konfliktusokat, tudják kezelni azokat, tudjanak döntést hozni, vállalják döntéseik következményeit. Reálisan értékeljék önmagukat és ébredjenek rá arra, hogy ez nagyon fontos a jelenük és jövőjük szempontjából.

Hazafelé ballagva vissza-vissza pörgettem fejemben átélt élménycímet. Valahogy így van ez rendjén... Ez a helyes és a megbízható irány. Sok ilyen humánus felfogású, érző lelkű emberre lenne szükség ebben az országban, mint Dr. Tóth Józsefné Faggyos Erzsébet! S akkor sok minden másképpen alakulhatna hazánk nagy közösségében is.

Józsa Zoltán

Újabb taggal gyarapodott az OTKA, a szolnoki Oktatási és Továbbképzési Központ Alapítvány által gondozott könyvcsalád. Ezúttal a megszokottnál ugyan kevésbé kiérlelt, ám így is figyelemre méltó művel, *Ficz Mária „Töredékek"* című alkotásával jelentkeztek. A szerző egyes szám első személyben íródó – nyilvánvalóan önéletrajzi ihletésű – írása nehezen sorolható a hagyományos irodalmi műfajok közé. Nem levélregény, bár annak indul, s nem is hétköznapi emlékirat, hisz itt-ott

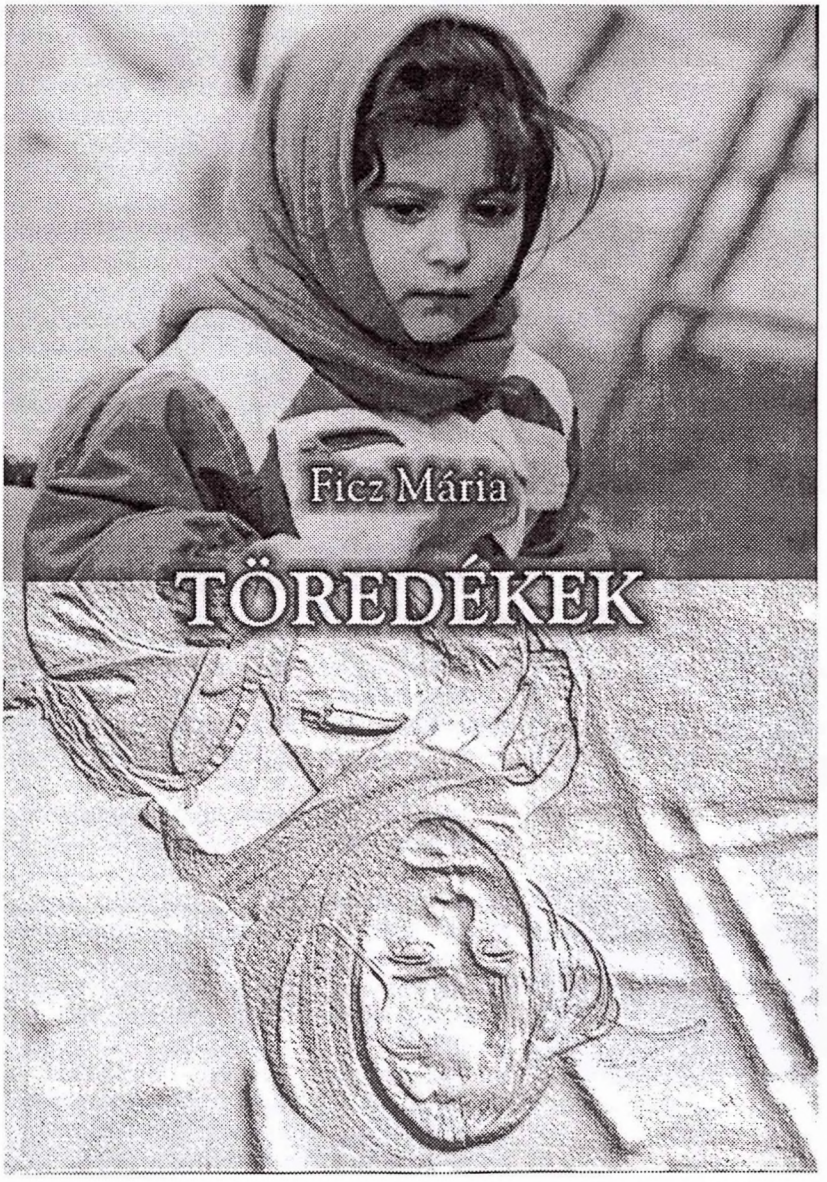

(meggyávulva önnön erejétől) elemelkedik a valóság talajáról. A választott cím a szerkezetre is utal, miként az emlékezet is. Szertecikázó, az idősíkokat váltogató, csapongó jellegű. E könyv lapjain is töredékről-töredékre, afféle mozaikkövekből kell újrakonstruálnunk a tovatűnt időt. Nem előzmény nélküli ez a hazai cigányság irodalmában. *Jónás Tamás* „Cigányidők"-je és *Szécsi Magda* „Gyöngy"-e is él nagyobb, illetve kisebb mértékben ezekkel az eszközökkel. Ami merőben új az az események közege. Míg az említett – és tetten érhetően mintaként szolgáló – művek a nevelőotthonok megrázó cigánysorsával szembesítenek, Ficz Mária egy a fennmaradás és a tisztesség falusi küzdelmeit vívó cigány család élményeiből, megrázó eseményeiből építkezik.

Ballada egy nagymamáról – akár ez is lehetne a címe. A nagymamáé, akinek egyetlen lánya ikerszülés közben, a gyerekek apja pedig alig valamivel később meghal, s őrá, valamint férjére hárul a két kislány felnevelésének terhe. Nem szépíthető: teher ez a javából! Kikeveredtek a cigánysorról, bent élnek a faluban, így kettős elvárások nehezednek rájuk. A gyerekkori, igazi, vérbő emlékekből (melyek valódi élményt indukálnak) összeáll egy nagyon cétudatos – a gyerekek bánatára azonban csakis a célt látó – nagyanya képe. Piócát gyűjt, vajákoskodik, gyógyfüvekkel házal, s ha éppen az kell, rontást is levesz, de földet is túr, és bármit elvállal, amiből krumplija, húsa, szalonnája, emlékezetes karácsonya kerekedhet a famíliának. Nagyapát szigorúan megfosztja a szeszrevalótól, s minden pluszpénztől, pedig az öreg is alaposan kitesz magáért: fát gyűjt, babákat farag, vályogot vet, árkot ás – mikor, mi kell. A történéseket Marica, az egyik kislány szemszögéből látjuk. Testvérféltékenység, majd túláradó testvérszeretet irányítja gondolatait, aszerint, hogy mikor kire mosolyog többet, kinek simítja buksiját a család feje. Mert tetszik-nem tetszik a nagymama itt a családfő, s minden viszonyulás alapja. A tettek, az érzelmek, a hitek és a tagadások mind-mind őt rajzolják körül. „Nagyanyám nem adott nekem soha semmit azon kívül, hogy enni és inni adott, ruházott" – szakad ki a Maricából a könyv legmeltánytalanabb mondata. Maradt-e még (maradhatott-e?) a tárgyiasultakon túl is szétosztható érzelem a hajlotthátú öregasszonyban? Mitől fosztották meg a sorra megélt sortragédiák – lánya, veje, unokája s a dédunoka reményének elvesztése? Eltanulhatta-e egyáltalán valakitől a szeretetteliséget? (Az ő emlékei csak elvétve fonódnak a jelenbeli múlt szálai közé.) Valójában őt jellemzi-e az érzelmi sivárság, s nem sokkalta inkább más szereplőit a történetnek? Seregnyi kérdés, amire választ kereshet, s kaphat is az értő olvasó. Lehet persze sorolni még tovább. Milyen ember Marica férje, aki tudván-tudva társa tragédiáját, szégyenét, s annak összes számba jöhető következményét, mégis feleségül veszi a sokak által lesajnált cigánylányt, sőt túri mellette a visszautasításokat, az átháruló bántásokat, pletykákat, botrányokat? (Kár, hogy a szerzőnek nem sikerült élettel meg-

tölteni, mint a nagymamát)? És ott egy újabb nagy talány: a Marica szerint nálánál jóval szebb és kedvesebb testvér (az ugyancsak elnagyolt) Klári, hogyan és miért nem talál magának egyetlen férfipartnert sem harmincéves koráig? Csupa olyan titok, amelynek megfejtése megéri a könyv – akár többszöri – figyelmes végigolvasását.

„Gyújtsd meg emlékeid lángját, s lásd magad e mécsnél!" – buzdítja *Dante* a feledékenyeket, mert akinél a ráemlékezést homály fedi, kevésbé látja önmagát. Ficz Mária töredékei kiválóan alkalmasak a homályoszlatásra. Arra – s ez teszi igazi élménnyé őket –, hogy saját emlékeink az övéire ráfeleljenek. Hogy Abonytól Zalátáig, gyerekkorunktól napjainkig minden – személyesen vagy csak hallomásból ismert - erőn felül teljesítő cigány anyát és nagyanyát, apákat és nagyapókat emlékbe idézzünk. Örömszegény életükért legalább az utódok tiszteletével, s még több őszinteséggel adózva.

Ficz Mária már két kitűnő verseskötetet tudhat magáénak. A „Töredékek" az első prózai próbálkozása, mely minden hiányossága ellenére: bíztató kezdet, s olvasásra, végig gondolásra méltó munka.

(A könyv megrendelhető az alapítvány címén.)

– Hegedűs Sándor –

Évfordulók - események

Boldizsár József

Boldizsár József egyike a hazai cigány irodalom alapító atyáinak, s mégis (vagy épp ezért) szinte alig tudunk róla valamit. Petőfivel egy esztendőben, 1823. április 25-én született egy zenész cigány család gyermekeként. A cigányrajkók megszokott életét élhette, így hamar megismerkedett a koplalás és a hegedülés tudományával is. Kolozsvárott kezdte zenei pályafutását egy nem különösebben jelentős zenetársulatban, vagy ahogy akkor hívták: cigánybandában. Huszonöt éves volt, amikor Pesten kitört a forradalom, melynek hullámai rövidesen Erdélyig is elértek. A **Batthyány-kormány** megalakulása után, amikor a pénzügyminiszter Kossuth ösztönzésére és számtalan toborzó útja nyomán felállították a honvédséget – annyi más cigány zenésztársához hasonlóan – ő is eleget tett a haza hívó szavának, s maga is a hadilobogók alá állt. A **Bem József** altábornagy vezette erdélyi hadseregben szolgált. Az 1848. szeptember 22-től szerveződő 31. honvédzászlóalj közvitézeként megfordult a piski csatában, részese Kolozsvár és Marosvásárhely felszabadításának, a Nagyszeben bevételét célzó hadműveleteknek, s a **Petőfi** elestét is hozó segesvári vesztes ütközetnek. Noha a fősereg Világosnál már 1849. augusztus 13-án megadta magát, az ő zászlóalja csak öt nappal később hagyott fel a küzdelemmel, a dévai fegyverletételig szolgált.

A hadikrónikások csak azt rögzítették, hogy a főtisztek, s a kapitányok kaptak büntetéseket (egykori zászlóaljparancsnokai közül **Tóth Ágostont** például 18 év, **Puhl F. Ignácot** 2 év várfogságra ítélték). A közvitézeket aligha érte nagyobb megtorlás, mint az hogy hosszabb-rövidebb időt vizsgálati fogságban kellett tölteniük, majd leszerelték, szélnek eresztették őket. Aki tehette, bizonyára hazatért otthonába. Az elbocsátott cigány honvédeknek még nehezebb lehetett a szíve, hiszen az elfogadott, befogadott – dicsőségtől, hősiességtől egyenrangosult – helyzetükből kellett a cigánysorok megvetett putrilétébe visszasüppedniük.

Hogy többen is voltak cigányhonvédek Boldizsár zászlóaljánál azt éppen az ő közvetítése révén, **Wlislocki Henrik** egyik lábjegyzetéből közismert. Amikor ugyanis a „Cigány kuruc dalok" kéziratát rendezte sajtó alá, minden gyűjtött darab aljára odakanyarította, hogy hol gyűjtötte, miként jutott nyomukra. Az egyik értékes cigány kurucnótával Boldizsár József ajándékozta meg, aki elmondta, hogy a szabadságharc idején tanulta meg cigány katonatársaitól a 31. zászlóalj pihenői során. **Haynau** rémuralma és a **Bach-korszak** első évtizedében a muzsikus cigányoknak is bealkonyult. Néhány kivételes hírű zenészen kívül, akit hajdani népszerűségével megtartott, sőt felemelt a lelki sebeire flastromot kereső közönség, másokra nem igen volt szükség. Nem mulatott, temetett és gyászolt a nemzet. Nem tudjuk, hogy Boldizsár József miként vészelte át ezt az időszakot, csak arról van híradásunk, hogy az 1860-as évek vége ismét Kolozsvárott, s újra a zenés pódiumokon találja.

József főherceg – saját bevallása szerint – azért kezdett cigány szótárának összeállításába, mert nem értette saját cigány katonái szavát, s magát sem tudta megértetni velük. Talán nem járunk messze az igazságtól, ha úgy véljük, hogy Boldizsár József szótárkészítési szándéka is ugyanebből a tőből fakadt, valószínűleg honvédkorában érlelődött meg benne, néhány cigány társának nyelvi bezártságát látván. Ebből a munkából aztán csaknem egyenesen következett, hogy az egyre alaposabban megismert és tisztelni kezdett anyanyelve erejét s hajlékonyságát, műfordításokkal is bizonyítani kezdje. Ki más is lett volna az a személy, akinek versein kísérletezésbe fogjon, mint Petőfi? Milyenek lehettek ezek a fordítások? „Fordításain lépten-nyomon érződik a nyersanyaggal, a cigány nyelvvel való birkózás kínja-keserve" – írja róluk **Szegő László**. E fordításokból néhány az Összehasonlító Irodalomtörténelmi Lapok hasábjain is megjelent, amint azt – a Petőfi-fordítások és a szótárkészítés tényének rögzítése mellett – az egyébként hihetetlenül alapos könyvész, **Szinnyei József** is fontosnak tartja megemlíteni a Magyar Írók Élete és Munkái című kézikönyve szócikkei közt. Az említett sajtótermék hírlaptárakban fennmaradt 1877–1880-as évfolyamai közül – bár azokban sok Wlislocki és más kutatók által gyűjtött erdélyi cigány népdal- és balladatöredék maradt fenn – a Boldizsár-fordításokat őrző példányok ma már úgy tűnik, végleg az enyészeté lettek. (Ami persze igencsak kétessé teszi Szegő értékelésének tényszerűségét is.) A kortárs **Ponori-Thewrewk Emil** is felemlíti azonban Boldizsár József személyét és 1877 körülre elkészült kéziratos cigány-magyar szótárát, amely végül József főherceg könyvtárába került. A főrangú nyelvész Cigány nyelvtanában hivatkozik is rá. Akárhogy is: **Ipolysági Balogh Jancsi** után, ő volt a második hazai roma, aki irodalmi rangra kívánta emelni a cigány nyelvet, s az első ismert műfordító, aki megkísérelte a magyar klasszikusok cigány nyelvre ültetését. Személyében tisztelhetjük az első cigány Petőfi-fordítót, kinek nyomán, alig több mint egy évtizeddel később, Nagyidai **Sztojka Ferenc** szerencsésebben és messzebbre juthatott.

Boldizsár József 175 éve – küzdelmes, tiszteletet érdemlő és követésre méltó életpálya végén – 1878. június 5-én, ötvenöt éves korában hunyt el.

– Hegedűs Sándor –

Varga Gusztáv Fekete tüze

Gyerekkorában azt jósolta neki egy cigányasszony, hogy híres ember lesz. Azóta az együttesével, a Kalyi Jaggal bejárta a világot, eladott több mint egymillió lemezt, roma szakiskolája iránt pedig külföldről is érdeklődnek.

Egyszer régen, több mint harminc éve, amikor Varga Gusztáv még gyerek volt, egy cigányasszony belenézett a tenyerébe. Hosszan vizsgálta az ujjait, kiváltképp az ujjperceit, majd fölragyogva azt mondta:

– Varga Gusztáv, belőled híres ember lesz.

Adja isten, örült gyerek s felnőtt, s a hír Nagyecseden akár a szélvész, úgy terjedt.

A Varga családban volt tizenegy gyerek. Az édesanya bádogtepsiket csinált, bádog csirkeetetőket és -itatókat, evvel kereskedtek, az édesapa meg – a háború utántól – dolgozott az építőiparban.

A Varga családban sokan értettek a muzsikához, az édesapa is cimbalmozott, klarinétozott, brácsázott és bőgőzött, de csakis mulatságokon, mert mindazokat, akik pénzért muzsikálnak, koldus zenésznek tartotta.

– Az, aki a hegedűt elkészíti, aki kézművességből él – magyarázta tizenegy gyermekének-, az nemesember. Ám aki csupán pénzért játszik rajta...

Így aztán a Varga családban közel s távol valóban egyetlen koldus zenész sem akadt. Ám amikor Varga Gusztáv a tizenkettedik évébe lépett, csak fölemelt egy deszkát, abból lapos gitárt faragott magának, közönséges acéldrótokkal fölhúrozta, és mert a drótok adtak ki hangot magukból, játszani kezdett. Aztán egy másik napon a kamrából fazekakat, lábosokat és fedőket hordott ki, csinált dobfelszerelést, ám amikor azt nagy csörömpölve megszólaltatta, az édesapja megint elébe állt, és nagy búsan azt mondta:

– Fiam, így csupán koldus zenész lesz belőled.

És eltelt két év. Az iskolát Varga Gusztáv kijárta, s akkor, mint egy mesében, hetedik gyerekként az apja elejébe állt, s mondta:

– Édesapám, világgá megyek ta-

nulni, dolgozni, a pénzemből meg igazi hangszert veszek.

Csakhogy a hetedik gyereket nem engedték el. Akkor szökött meg. Ment a hetedik gyerek föl Pestre. Már a város egyharmadát is bejárta, amikor rábukkant egy építőipari vállalatra. Majdnem olyanra, amilyenben Nagyecseden az édesapja is dolgozott. Oda négyórai munkára fölvették, berakták az épület-, és géplakatos szakmába, délutánonként meg tanulhatott.

Telt megint az idő. A hetedik gyerek kezén a bőr napról napra keményebb lett, s mikorra az ujjai eldurvultak és a mesterlevelét is megkapta, átiratkozott egy középiskolába, gitározni és dobolni pedig magántanítóhoz járt. Jó volt ez így. De akkor az édesapja megint elébe állt, s mondta:

– A fiúnak a helye nem idegenben van. A fiakból legyenek kézművesek, mesteremberek, a lányokból meg jó családanyák.

És Varga Gusztáv elgondolkodott. Bevégezte a középiskolát meg egy zenei szakiskolát, egy politikai iskolát is, azután megpróbálkozott a főiskolával. Egy év után, munka mellett folytatni nem bírta, de akkor már 1978-at írtak.

Volt akkoriban Pesten egy háromtagú, olyan hirtelen összeállt együttes. Augusztus vége lehetett vagy tán szeptember eleje, a nap még késő délután is aranylón sütött, és a Béke téren épp maguknak zenéltek. Összejöttek másnap is, meghallotta őket **Daróczi Ágnes**, kérdezte, honnan jöttek, és negyediknek bevennék-e **Bársony Jancsit**.

Bevették. Aztán nevet kerestek Bari Károly-versekben, és amikor azt olvasták, hogy „Kiszolgáltatva hitemnek, /haláltalan szavakkal szólok, /Ande muro jilo Kalyi Jag /phabol, (a szívemben fekete tűz ég) /S kimondom néktek az /éjszakát", már tudták, a nevük Kalyi Jag, vagyis fekete tűz lesz. És fölléptek munkásszállókon, hívták őket vállalatokhoz. '79-ben már a Népművészet Ifjú Mesterei, '83-ban Belgiumban huszonötezer példányban az első kislemezüket megjelentetik. A másodikat '85-ben ötezer példányban Amerikában, a harmadikat meg '87-ben, idehaza, Magyarországon. A Hungaroton óvatos, mindössze háromezer példányra gondol, de már az

első hónapban után kell nyomni ötvenezret.

Volt Varga Gusztávnak gyerekkorában egy másik álma: körbejárni a világot, és az is teljesült. Mert mikorra az életéből eltelt 25 év, a Kalyi Jag eljutott Indiától Brazíliáig. Egyszer éppen onnan, a világ másik feléről érkezett haza, amikor az Almássy téren csellengő gyerekekre figyelt. Október volt, iskolaidő, kérdezi tőlük, miért nem inkább ott vannak, azok meg válaszolják, nem kellenek, ők a létszám fölöttiek. A híres Varga Gusztáv meg gondolt egyet, s csinált nekik egy szakiskolát. 1983-at írtak, az Almássy téri szabadidőközpont pincéjében megnyílt a Kalyi Jag roma nemzetiségű számítástechnikai, két tannyelvű szakiskola, ahol a gyerekek roma, angol és német nyelvből vizsgáznak, egy teljes éven át meg számítástechnikát tanulnak. A Kalyi Jag iskolamodell azóta híres lett, hol Szlovákiából, hol Spanyolországból, hol Lengyelországból érdeklődnek felőle. 2006-ig Magyarországon már tíz ilyen iskola működik majd, évente kétezer roma diákkal, mert a világlátott Varga Gusztáv azt mondja, ez most a jövő.

A jelen meg az, hogy az Európa díjas Kalyi Jag együttes, melynek vezetőjét 2000-ben lovagkereszttel tüntették ki, jubileumi koncertet ad Budapesten holnapután este nyolckor a Petőfi Csarnokban.

Scipiades Erzsébet
Magyar Hírlap
2003. április 22.

„Elveszett, elvarázsolt világban élünk...”

Pusoma Dénessel 1997. márciusában készített lapunk interjút. Nem sokkal később Dénes felakasztotta magát. Bár szeretett volna, de nem tudott megküzdeni az ártatlanul börtönben töltött évek "emlékeivel". Az Alkotmánybíróság június végén hozott határozatával lehetővé válik, hogy az 5 éve elhunyt Pusoma Dénes kártalanítási igényét érdemben tárgyalják. Az alábbi riporttal Pusoma Dénesre emlékezünk.

A Heves Megyei Főügyészség vádirata szerint Pusoma Dénes vádlott 1994. március 16-án 17 és 18 óra között behatolt az 1908-ban született P. Józsefné ivádi lakásába, majd amikor az egyébként egyedül élő idős asszony hazaérkezett, pénzt követelt tőle. P. Józsefné – azt állítva, hogy nincs pénze – nem tett eleget a követelésnek és kizavarta a vádlottat. Ő viszont – a vádirat szerint – nem volt hajlandó távozni, s nem hitte el, hogy az asszonynak nincs pénze. Bántalmazni kezdte a sértettet, közepes és nagy erejű ökölcsapásokat mért a fejére. P. Józsefné elvesztette az eszméletét. Szomszédasszonya másnap reggel talált rá a konyhájában, az asztal alatt. A sérültet kórházba szállították, de az életét nem tudták megmenteni. A 96 éves ivádi asszony 1994. április 18-án elhunyt. Pusoma Dénest hat év öt hónapra ítélték. 1996. február 14-én D. Alex - aki más bűncselekmény miatt a BRFK IV. kerületi fogdájában volt előzetesben-, kihallgatása során vallomást tett, mely szerint 1994. márciusában ő követte el a bűncselekményt P. Józsefné sérelmére, és tudomása volt arról, hogy emiatt a bíróság más személyt ítélt el. Pusoma Dénest két és fél év letöltött börtönbüntetés után tavaly év elején szabadon engedték.

Ivádon, **Pétervári Istvánék** barátságos kis házában beszélgetünk Pusoma Dénessel. Ki tudja, hányadszor meséli el a történeteket?! A különbség „mindössze” annyi, hogy akkor senki nem hitt neki. Mert bár az igazság egyszerű, nehéz bizonyítani.

– Milyen bizonyíték volt Ön ellen?

– Bizonyíték nem volt, csak mivel én dolgoztam a bűntény idején a néninél, azért gondolták, hogy én lehettem a tettes. A kihallgatás során én mindent elmondtam, az összes körülményt elmeséltem, hiába. Bekerültem a karmaik közé. A rabtársaim sem hittek nekem. Amióta kint vagyok, sokat felejtettem. De a két és fél év lelkileg nagyon megnyomorítja az embert. Végig bíztam az igazságszolgáltatásban, abban, hogy a leveleim által sikerül kikerülnöm a börtönből. Ebben reménykedtem.

Időközben Dénes elveszítette az édesanyját is. Azt mondja, a bánatba halt bele. Beszélik, hogy összevissza járkált a faluban, és azokat a buszokat kereste, amelyekkel elutazhatna a fiához. Amikor meghalt, táviratoztak a börtönbe, de Dénest nem engedték el a temetésre.

– Hogyan közölték Önnel, hogy ártatlan és szabadon engedik?

– Ez úgy zajlott, hogy mindennapi tevékenységünket végeztük, zárdatakarítás volt, és akkor kaptam egy olyan elszólást, hogy szabad vagyok. Nagyon örültem. Mondták, hogy pakoljak, és akkor még aznap kiengedtek.

– Bocsánatkérés?

– Bocsánatkérés nem volt. Pedig jó lett volna, ha valaki azt mondja, hogy ne haragudjon, tisztelt uram.

– És azóta sem kapott sehonnan bocsánatkérő levelet?

– Nem. Elveszett, elvarázsolt világban élünk sajnos, de azért jólesett volna egy emberi köszönet. Mindenre emlékszem, és nagyon sokáig emlékezni is fogok, az biztos! Kemény dolgok történtek ott velem.

– Itthon várta-e valaki?

– Nem várt senki, mert egyáltalán nem tudták, hogy mikor jövök ki.

– Hogyan fogadta a falu?

– Egész jól. Nem kaptam szemrehányást senkitől.

Dr. Magyar Elemér, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda egri kirendeltségének vezetője keresetet nyújtott be a Heves Megyei Bíróságon a Magyar Állam ellen, kártérítés címen. Kérelmük szerint az ártatlanul fogva tartott férfit vagyoni kártérítésként 200 ezer, míg az elszenvedett sérelmekért, nem vagyoni kártérítésként legalább 2 millió forint illeti meg.

Dénes, aki semmilyen jövedelemmel nem rendelkezik, nagyon számít erre a kártérítésre. Ha **Olga** néni, a nagynénje nem gondoskodna róla, ennivalója sem lenne. De van Olga néni, és van Pétervári István, az unokatestvér, akik önzetlenül segítenek. Pedig nekik is kevés van.

– Harag, gyűlölet van Önben valaki iránt?

– Most már szabad vagyok. Az idő majd mindent begyógyít.

Mindent?

Paksi Éva

A törvény nem adott kártalanítást azokban az esetekben, amikor az érintett az ellene folyó ügyben nem élt a fellebbezés lehetőségével az elsőfokú határozat kihirdetése után. A kártalanítási kérést abban az esetben is elutasították, ha a gyanúsított a hatóság megtévesztésére törekedett. Ez utóbbi megfogalmazás azokra a letartóztatottakra vonatkozik, akik ijedtükben olyan magatartást tanúsítottak, amelyet a hatóság félrevezetőnek minősített, például, ha valaki ellentétes dolgokat állított.

A Másság Alapítvány Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Irodája (NEKI) ezelőtt három évvel fordult beadványával az Alkotmánybírósághoz. Azt kifogásolta, hogy a hatóság tévedéseinek, felületes munkájának az áldozatai nehezen jutnak kártalanításhoz, mivel a törvény szigorú követelményeket támaszt velük szemben. Az Alkotmánybíróság idén, június 30-ai határozatával mindkét törvényi feltételt alkotmányellenesnek minősítette, és azokat megsemmisítette.

Sáfár Sándor és Wuscher Anna gyűjtése nyomán

Bunda, Bunda, egérbunda (IV. rész)

A szakácsnő, már főzicskélt is, ahogy mondta. Mikor elkészült, Babók úgy könyörgött, hogy legalább megkóstolhassa a levest, hogy azt nem lehet elgondolni.

– Phi, phi, phi, menj már a masina közeléből te lány, mert csak ez köll, hogy a királyfi a szőrödet találja a levesben. Agyonlövet mindkettőnket.

– Csak egy kanállal! – Kezdte megint a kunyerálást Babók.

– No nem bánom, de csak egy kanállal, aztán ne lássalak a konyhában!

Megjött a királyfi. Jaj, szakácsnő, hívd gyorsan az apámat, az öreg királyt.

A királyfi mérgesen nézett rá, hogy belemert szólni a királyok dolgába. Aztán újra csak elővették a könyvet, könyveket. Nézegették, de batyuütötte vár nem volt írva sehová. Akkor így szólt a királyfi:

– Édesapám elmegyek hetedhét ország ellen. Addig haza nem jövök, míg azt a lányt meg nem találom.

– Édes fiam! Nem aludtam egész északa, mindig csak azokon a fránya várakon gondolkoztam, meg a bibliát olvasgattam, hátha valami okos dolgot ki tudok okumulálni belőle. S tudod mi van írva a Bibliába? Az, hogy te ne menj sehová, mert semmiféle várba való lány nem lesz a feleséged, csak az erdei.

– Az nem volt benne, hogy az erdei lány ugyanaz, amelyik az ezüst, arany, meg a gyémántruhás volt?

– Erre nem gondoltam, hogy ezt is meg kellene nézni. Ne menj sehová!

– Igaz is! Ne menjen felséges királyfi – szólt megint a szakácsnő. Főztem egy kis keménymagos levest. Egye meg inkább reggelire.

Azzal már tette is az asztalra a tányért, meg a leveses fazekat. A levesnek jó szaga volt. A királyfi meregetett a tányérba. Egyszer csak koppanás, és a fél gyűrű a tányérba gurult.

– Hé, szakácsné! Ki volt a konyhában?

– Senki.

– Senki? Rögtön elcsapatlak, ha meg nem mondod, hogy ki volt a konyhában! – Közben kotorászta ki a gyűrű darabot.

– Mondom, hogy senki, azaz, hogy.., az a csúf Babók. Tudtam, hogy bajba kever – morogta most már magában Ibolya.

– Azonnal hívjátok ide!

– De nem lesz rá mérges a királyfi?

– Gyorsan, gyorsan!

Lassan, félénken jött Babók.

– Egyedül voltál a konyhában?

– Ibolyával – mondta a lány.

– Nem hagytam magára – sietett beleszólni a szakácsnő.

– Látod ezt a gyűrűt?

– Látom.

– Hogyan került ez hozzád?

– Felséges királyfi! Kisidőre adjon nekem egy szobát, s megtud mindent.

– Tessék. Ez lesz.

– A lány rögtön kiszaladt. Egyenesen az odvas fához. Föltette a főkötőt. – Ne lásson senki – gondolta, aztán fogta a három ruhát, s indult vissza.

– Minek kellett ennek a lánynak a szoba, ha egyszer kifelé szaladt? – Kérdezte a királyfi a szakácsnőt.

– Én el nem gondolhatom.

Egyszer csak nyílik a szoba ajtaja. Ott jön ki Babók az ezüst ruhában. A királyfi meg akarta ölelni, de megint csak eltűnt. Még bele sem gondolhatott a legény, hogy ez meg hogyan lehet, hogy az udvarra megy ki, s a szobából jön elő, s aztán megint eltűnik. Amikor megint csak nyikordul az ajtó, a lány most a második bálba látott aranyruhába áll előtte. Megölelni most sem hagyta magát, újra csak eltűnt, de kevés idő múlva megint csak jött, most gyémánt ruhában. Kezében most ott volt a pulykaőrzéshez használt bot, de édesanyja zsebkendője helyett, a királyfi fél zsebkendője volt a bot végén. Egyből lekapta a királyfi. Összeillesztette az ő fél kendőjével. Éppen odaillett. Babók akkor nevetve kérdezte:

– Felséges királyom melyik lány tetszett? Az erdei, vagy Babók, az arany, az ezüst, vagy a gyémántruhás lány? Hát várak közül? A bottal ütött, a kendőütötte, vagy a batyuütötte?

– Mindegyik – válaszolta a király. – No, szakácsnő kell-e ókula? Igaz-e, hogy az erdőben én széplányt láttam?

– Ej, no, hát nem felejtette el felséges királyom még azt a butaságot?

Babók elmesélte apja átkát az egérbundával. De szerencséje volt ám a lánynak, mert most már igazándiból is hordhatta mindig a főkötőt, hiszen menyecske lett, ezért nem fogott rajta többet az átok.

Apját a gonosz királyt meg sem kellett büntetniük, mert a Szent Istennek volt rá gondja. Egész életében koldulással keresett egy – egy darab kenyeret, egy kis levest magának. A szakácsnőt, aki Babóknál volt régen, a királyfi megkerestette. Gazdagon megjutalmazta. Mi lett az egérbundával? Vándorol a világban. Már csak arra lehet ráátkozni, hogy szorítsa egész életében, aki rossz, másokat bánt.

A királyfi meg Babók megesküdtek hétszer egymásután, hogy egymást soha el nem hagyják. Nagyon nagy lakodalmat csaptak. Volt ott minden jó. Arany pulyka, meg gyémánt liba, sült kolbász, de a keménymagos levest is mindenkinek meg kellett kóstolni, mert ha azt nem főzte volna a szakácsné, máig is kereshetné a királyfi a gyémántruhás lányt.

– Vége –

Mesemondó: Botos Pálné,
született Oláh Erzsébet (62 éves)
Karancslapujtő

Mindenki Évije

Nem tudom, Önök hogy vannak vele, de én bevallom „kukkoltam" több hónapon keresztül. Na nem kell rosszra gondolni, csupán egyike voltam a BB1 valóság show nézőinek. Minden este hűségesen, már-már a függőség határát súrolva vártam Renátót, Bálintot, Évit és a többi kukkolásom alanyául szolgáló jellemet, hogy feltűnjenek a képernyő csalóka, manipulált, ám mégis figyelemfelkeltő szerepjátékaiban. Néha fölháborodtam, elszörnyülködtem, kacagtam, egyetértettem, de egyvalami soha nem fordult elő. Nem tudtam közömbös maradni. Voltak kedvenceim és voltak akiket nem sikerült a szívembe zárni, de így, vagy úgy minden versengő hatást gyakorolt rám. Számomra a legkülönösebb egyéniség Évi Baba volt, és bizonyára sokan osztják véleményem, amit győzelme bizonyít. Ösztönös lényéből fakadó egyszerűsége nem volt színielőadás, mint ahogyan a „mindig vállalom önmagam" cselekedetei sem. Ami számomra mégis a legszimpatikusabb volt, az a tudatos vagy tudatalatti romás gesztusai, érzelmi megnyilvánulásai. Azt mondják, hogy mi roma emberek sokkal inkább felmerjük vállalni érzelmeinket – amit elég gyakran ki is nyilvánítunk –, mint más népből valók. Bizonyára így van, de mi a helyzet Évivel?!

Június 21-én „BB2" Öcsi partit rendezett szolnoki hásziendáján (a kocsmáját nevezi így) realitis barátainak és azok rajongóinak. Öcsi lapunkat is meghívta, így végre tanúja lehettem a valódi valóságnak is. Volt akiről teljesen más lett a véleményem, mint ami addig kialakult róla, de Évi Baba nem okozott csalódást. A már eléggé pergős hangulatban egy röpke interjúra invitáltam

– Honnan a romás gesztusok?

– Őszintén megvallom neked, hogy a családomban senki nem roma, de nagyon sok roma barátom van Kaposváron. Sőt, még azt is elmondom neked, hogy volt egy élettársam, akinek az édesapja volt cigány. Tulajdonképpen rám ragadtak a gesztusok. A világuk nem áll messze tőlem. Ők is olyan szélsőséges érzelemvilágúak, mint én. Ha sírnak, nagyon sírnak, ha nevetnek tiszta szívből teszik. Imádom a cigány zenét, ami szerintem az egyik legszebb kifejezési módja a világon az érzelmeknek.

– A roma emberek társadalmi elfogadottságáról mit gondolsz?

– Ahogyan én látom, nagyon nehéz dolguk van a mi kis társadalmunkban. Vannak köztük rossz egyéniségek, akik miatt az egész roma társadalmat negatívan minősítik, vagyis általánosan negatív kép alakul ki róluk az emberek zömében. De ez nagyon igazságtalan szemléletmód. Fel kellene ismerni az embereknek a jó és rossz közötti különbséget. Nagyon sok rendes, értékes roma ember él hazánkban, akiknek a mindennapjait pontosan ez a

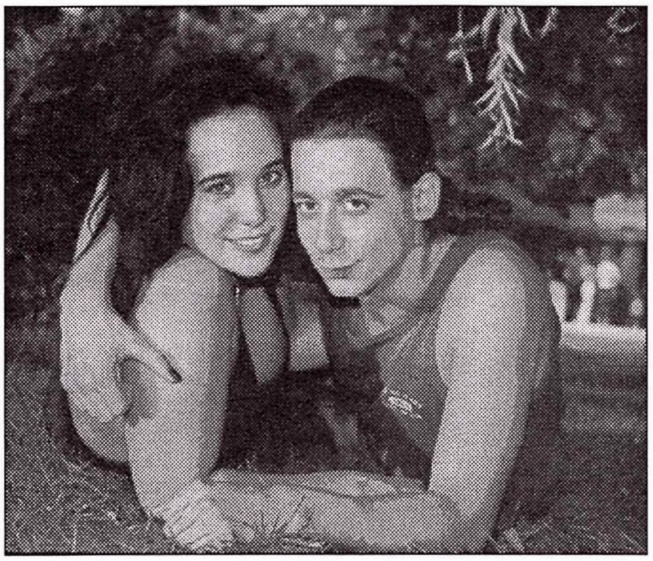

fajta „besorolt" előítélet mérgezi. Ezt a folyamat mindenképpen meg kell állítani, hiszen ilyen alapon bárkivel lehetünk előítéletesek. És egyébként is túl rövid az életünk ahhoz, hogy az ilyenfajta gyűlölet helyet kapjon benne.

– Szerinted mi a módja a közelítésnek?

– Erre csak azt tudom mondani, hogy a tolerancia. El kell fogadnunk egymást ahhoz, hogy együtt tudjunk élni és hogy ne a gyűlölet, hanem a szeretet legyen a mérvadó a mindennapjainkban. Miért nem tud mindenki így gondolkodni, mint én?! Én is voltam kocsmáros, volt is gondom néhány roma emberkével, de mégsem utálom mindet. Én miért tudok különbséget tenni?!

– A „BB2"-ben volt roma származású játékos is, aki pontosan azért vállalta a többhetes bezártságot, hogy elkezdje ezt a bizonyos közeledést. Mi a véleményed Öcsiről?

– Mióta Öcsi kijött a „BB" házból, már több alkalommal is találkoztunk. Ő egy hihetetlenül kedves és emberséges jellem, akinek óriási a szíve. Az ő hatalmas szívébe mindenki belefér, és ez csodálatos dolog. Az én kedvencem egyértelműen Öcsi volt, már ezért is megérte az egész, hogy őt megismerjem. Nagy esélye volt a győzelemre, kár hogy így alakult. Abban is biztos vagyok, hogy ő sokat lendített a tolerancia szekerén, hiszen megmutatta a világnak, egy roma emberrel is együtt lehet élni.

– Egy kicsit mesélj magadról! Nagyon megváltozott az életed?

– Minden más lett. Mióta kijöttem a házból, mindenki Évije lettem. Megismernek bármerre járok, és szeretettel fordulnak felém az emberek. Nagyon sok fellépésre, szereplésre kell járnom. Több mint fél év telt el azóta, hogy kijöttem a házból, de még mindig pörögnek körülöttem az események. Most jöttem haza a nyaralásból, ami kifejezetten jól esett, mert már nagyon fáradt voltam. A terveim a jövőt illetően?! Szeretnék egy lakást Pesten, és egy bizonyos cég, amely állateledelt forgalmaz, reklámarca, háziasszonya leszek nagy valószínűséggel. A többi még a jövő titka.

– Mit gondolsz, miért nem volt olyan sikeres a „BB2"?

– Ezt a kérdést már sokan feltették nekem. Hogy ennek mi az oka, csak találgatok, mint mások. Talán az, hogy a konkurens csatorna előbb kezdte meg a valóság show sugárzását és az emberek azt kezdték el nézni. Talán az, hogy volt már egy minta a játékosok és a nézők előtt (mi), ami a hasonlítgatásokra és a taktikázásokra adott alapot. De az is lehet, hogy rossz volt az egész konstrukció. Számtalan magyarázat létezik. Azt viszont nem szabad elfelejteni, hogy nekik sem, mintahogyan nekünk sem volt könnyű dolguk.

– Nyertél 16 milliót. Áldoztál karitatív célokra is?

– A családtagjaim adósságát rendeztem,

ez volt a legfontosabb. Fél millió forinttal támogattam a Somogy Megyei Mosdósi Tüdő- és Szívkórházat, ahol édesapámat oly lelkiismeretesen kezelték. Ezzel kapcsolatban volt egy csodálatos élményem, amit most megosztok veled. Egy héttel a nyaralásom előtt odajött hozzám egy tüneményes kislány és azt kérdezte: Te adtál pénzt a kórháznak? Válaszoltam, hogy igen, én. Mire ő így felelt: Akkor te mentetted meg az életem. Látod, még most is elszorul a torkom és potyognak a könnyeim. Ez az egy mondat többet ért mint az egész 16 millió. Látod, ez az igazi gazdagság, amikor a lelkem boldog. Ezt a fajta érzékenységemet sokan ki is akarták használni. Szívhez szóló levelekkel bombáztak, hogy segítsek. De idővel ráébredtem, hogy nem lehet minden embernek adni.

Ez sajnos így van... gondoltam, de arra már nem volt érkezésem, hogy ki is mondjam, mert egy csapat roma kisgyerek ajándékot hozott Évinek. Egy nyávogó cirmos kandúr kölyök került Évi ölébe. Ettől fogva minden csak másodlagos volt számára, ha úgy tetszik új időszámítás kezdődött, de legalábbis egy új kapcsolat. Apropó, kapcsolat! Évi elárulta, hogy jelenleg milyen viszony fűzi Renátóhoz és Popeyhez, de ezt a titkot megtartom magamnak.

Lukács Ilona

UNIÓ

Mit várok az Európa Uniós tagságtól?

Nem olyan régen egy kedves barátom megkérdezte tőlem, hogy mit várok az Európa Uniós tagságtól. Akkor hirtelen úgy éreztem a kérdés sokkal több annál, mintsem hogy egyetlen mondatba sűrítve, felületes választ adjak rá. Kavarogtak a gondolataim, s megkértem térjünk vissza a témára akkor, ha ezeket a gondolatokat egy kicsit átszűrtem. Sok idő nem kellett hozzá, hogy felelősen gondolkodó roma származású magyar állampolgárként tisztázzam mi is a legfontosabb elvárásom a jövő tagságát illetően.

Hát nézzük mit is várok én.. .

Legfőképpen nyugalmat. Azt a fajta nyugalmat, amit egy teljes jogú magyar állampolgárnak éreznie kell hazájában. Tudom, az alapvető emberi jogok törvénye sokféleképpen tiltja a diszkrimináció megjelenési formáját, védi a kisebbségek jogait, viszont azt is tudom, hogy törvénnyel megváltoztatni emberekben ezt a mentális beidegződést, teljességgel lehetetlen.

Most félek a saját hazámban. Félek minden reggel felszállni a buszra, mert tudom, hogy valaki megint szidni fog, pusztán azért, mert élni merek. Higgyék el nem túlzok! Nap mint nap kapom romaságom miatt a durva megjegyzéseket, undorodó pillantásokat. Természetesen, vagy nem, igyekszem tudomást sem venni a dologról, de a pohár telik, s félelmem egyre nagyobb.

A magyarországi többségi társadalomnak meg kell tanulnia elfogadni a másságot. Meg kell tanulnia bevonni gondolkodásába az antidiszkriminációt és a tolerancia kultúráját. És tudják miért?! Mert az EU-ban a magyarság is csak egy kisebbség lesz. Az EU egy multikulturális társadalom, melyben mindannyian kisebbséghez tartozunk. Itt viszont semmilyen formában nincs helye a diszkriminációnak.

A roma társadalomnak is meg kell értenie, hogy az integrációs húzóerő az ő akaratuk nélkül nem hatékony. Meg kell találnunk a kitörési pontokat, bármilyen nehéz is. Azt hiszem senki sem vitatja, hogy a legfontosabb kitörési célirány az oktatásban, képzésben rejlik. Megfelelő szaktudás nélkül nincs esélyünk a munkaerőpiacon. Nagyon sok roma embernek kell kikerülnie az anómia állapotából, ami a tartós munkanélküliség következménye. Éppen ezért a szociális ellátórendszer szerepe hatványozottan fontos a roma emberek életében. Örömmel értesültem arról, hogy a kormány felismerte annak szükségét, miszerint roma szociális munkásokat és egészségőröket kell kiképezni. Ezek a szakemberek mintegy belülről tárják fel a roma emberek mentális és fizikai problémáit, melyekre megfelelő terápiás módszerekkel, más szervekkel együttműködve találhatnak megoldást, érhetnek el látványos eredményt.

Ha szükségünk van a gazdasági, politikai fejlődésre, melyet szerintem csak is EU tagállamként érhetünk el, nem maradhat el a társadalmi fejlődés sem. Társadalmi fejlődés pedig, csakis a leszakadók esélyegyenlőségének növelésével érhető el.

Az EU bizottság elismeri a kormányzati erőfeszítéseket, amit a roma társadalom helyzetének javításáért tesz. Ilyen a közép illetve a hosszú távú roma program is. Az országjelentések azonban folyamatosan aggasztónak tartják a romák élethelyzetét hazánkban. De ettől persze még megfelelünk a csatlakozási feltételeknek.

Én bízom benne, hogy lányaim már egy sokkal lojálisabb országban lesznek felnőttek. Bízom benne, hogy a nagy Európa megmutatja, hogyan kell elfogadni és tisztelni a másságot. Természetesen a kezdet nem lesz könnyű. De túljutottunk már sokkal rosszabb helyzeteken is. Annyiszor volt már hazánkban rendszerváltás, hiszen ha úgy vesszük minden egyes kormányváltás is az, hogy ezzel is megbirkózunk majd. Sok minden nem világos még számomra, főleg a gazdasági tennivalók, de igyekszem minél szélesebb körben tájékozódni az EU-ról.

Most már azzal is tisztában vagyok, hogy a magyarországi oktatási intézményekben megszerzett diploma, valamennyi európai uniós országban érvényes lesz. Csak el kell majd ismertetni és akkor ugyanolyan jogokat formálhatok a munkaerőpiacon mint a hazaiak. Legfeljebb kérnek majd szakmai gyakorlatot, vagy különbözeti vizsga letételét. Sőt még azt is tudom, hogy a diplomák kölcsönös elismeréséről szóló határozat nem támaszt semmiféle nyelvi követelményt. Vagyis nem lehet akadály, ha nem beszélem az adott ország nyelvét, csak az a kérdés, hogy a munkáltató alkalmaz-e egy olyan embert akinek nem érti egyetlen szavát sem. Lehet, hogy ez már csak részletkérdés?!

Mindenesetre vegyes érzelmekkel várom a jövőt. Próbálok csak a pozitív dolgokra koncentrálni, de túl sok még az árnyékos terület, amit nem látok tisztán. Azt hiszem ezzel nem vagyok egyedül...

Ezekkel a gondolatokkal szeretnénk egy „EU Fórum Oldalt" nyitni az olvasók számára, melyben lapunk teret ad a hasonló vélemények és aggályok kinyilvánítására. Kérem írják meg szerkesztőségünk címére, hogy Önök MIT VÁRNAK AZ EU-tagságtól.

Lukács Ilona

Fotó: Nyári Gyula

Törvény az esélyegyenlőségre

Valamiképpen az is figyelmeztető jel: hogy a közkeletűen emlegetett esélyegyenlőségi törvény fogalmi szóhasználatában hangsúlyosan jelenik meg az egyenlő bánásmód követelménye. Cseppet sem véletlenszerűen, hiszen jelentésében sokkal megfoghatóbb, mint akár az esélyegyenlőség, mely tartalmilag is nehezen leírható. Kivált azért is, mert *igazából esélyegyenlőségről nem is érdemes beszélni. Ahányféle esély, annyiféle egyenlőség, illetve egyenlőtlenség.* Mert az egyén születése pillanatától magában hordozza azokat a sanszokat, melyeket semmilyen módon nem lehet és nem is érdemes egyenlővé tenni. Jóval inkább szól, hogy az egyenlő esélyekhez való hozzáférés azonosságáról-fontosságáról célszerű tűnődni. Ám ezt is lehet elvont és gyakorlati szinten megközelíteni. Attól függően, hogy mi a valóságos célja az értelmező kifejtésnek.

Ha csak a „kell"-ek világára helyeződik a hangsúly, akkor minden értékelve, mintegy követelményként fogalmazódik meg. Az egyenlő bánásmód megsértése – többek között – kiterjed a közvetlen hátrányos megkülönböztetés számtalan formájára. Csaknem húsz esetet sorol fel a törvény, melynek következtében valamely személy vagy csoport neme vagy egyéb helyzete miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban. Ám a takszonomikus felsorolás korántsem egyenértékű. Különösen nem, ha olyan körülményeket is figyelembe veszünk, hogy valaki faji és etnikai hovatartozása, fogyatékos állapota, vagy életkora, illetve társadalmi helyzete miatt került kedvezőtlen helyzetbe. A közvetlen hátrányos megkülönböztetés amúgy is nehezen értelmezhető olyan esetekben, mint amit például a vagyoni helyzet vagy a társadalmi származás jelöl.

Ha kimondjuk, ha nem, a közvetlen hátrányos megkülönböztetés legsúlyosabban a romákat érinti. Méghozzá abból a szempontból is hogy a hátrányok valamennyi formája – indirekt és direkt módon – körükben sorra megjelenik. Kezdve a bőrszíntől az anyanyelven át a családi állapotig. Még ha olyan „adottságról" van is szó, melyről semmiképp sem tehetnek, de éppen ezek révén válnak bűnbakokká. És azt is észrevehetjük, hogy a modern társadalmakban egyébként is zajló bűnbakkeresés már abból indul ki, hogy a megtalált bűnbak valóban bűnös. Ebben mindenképp szerepet játszik a leegyszerűsített vagy a kényszerű okmagyarázat, mely a különböző, sokténye zős elemzésektől eleve eltekint. De ami ennél is fontosabb az az, hogy az úgynevezett címkézés során a bűnbak másik fontos funkciója is megjelenik. Nevezetesen az, hogy a kisebb-nagyobb közösségek kohézióját erősíti.

Aminthogy *az is elképzelhető, hogy a közös gyűlölet a közös sikereknél is szorosabban tud összetartani kis és nagy csoportokat.* Csak arra kell gondolnunk, hogy az idegenség, a kisebbségi helyzet, a szignifikáns eltérés a többség elfogadott normáitól, sok esetben mennyire gyűlöletfokozó hatású lehet. S éppen ezekre az összefüggésekre is gondolnunk kell az egyenlő bánásmód követelményének tisztázása során. Mert miközben olyan szélsőséges esetekkel is számolnunk kell, mint a zaklatás, a szegregáció, arra is gondolnunk kell, hogy az idegengyűlöletnél semmi sem veszélyesebb. Megfoghatatlan módon terjed, kezdetben csak a verbális erőszak formájában, mely a későbbiekben szükségképpen vezet el a szegregáció vagy épp a megtorlás drasztikus vagy kevésbé drasztikus formájáig.

Nem is kell túl messze mennünk annak felidézéséig, milyen gyakorlati példák sorjáznak a köznyelvben. A jászladányi eset cseppet sem megy kivételszámba, annál is kevésbé, mert arra utal, hogy a kölcsönös gyűlölet előbb-utóbb megfékezhetetlenné válik. És ezúttal az is igazolódik, hogy valóban mindennél fontosabb az egyenlő bánásmód elvének, de még inkább a gyakorlatának a valóra váltása. S a jelen esetben is a törvényi beavatkozást nem helyettesítheti semmi. *Hiszen általában is igaz az a megállapítás, mely szerint minden törvény annyit ér, amennyi végrehajtható belőle.*

Dr. Kerékgyártó T. István

Lungo drom – hosszú út (II. rész)

– Farkas Kálmán küzdelmei és sikerei –

„Gordon.
Meghatározhatatlan
és mégis élő,
elevenen lüktető,
megfoghatatlan, ám mégis
markánsan kitapintható,
s elkülönült lakónegyede volt
Miskolcnak.
Ebben a bádog, vályog,
tégla és ki tudja
meghatározni, mi mindenből
összeeszkábált, égre nyíló
lakásokban fészkelt
a csóróság, s télen didergett
a remény, forró nyarakon
a nyitott kanálisokon folyt
a szennyvíz, áradt a bűz
a mesterek utcáiba,
a Mészáros, az Ács,
a Lakatos, a Kalapos
és a többieken.
Ezek a Gordon,
a cigányváros központjából
indultak és lejtve
a Vörösmarty utcára futottak,
ahol a szegénység szennyét
elnyelték a szennyvízelvezető
csatornák.
Az apró utcákban,
mint az ólakat úgy építették
egymásnak háttal
a sorlakásokat."
(Farkas K.:
Gordoni ceruzarajzok)

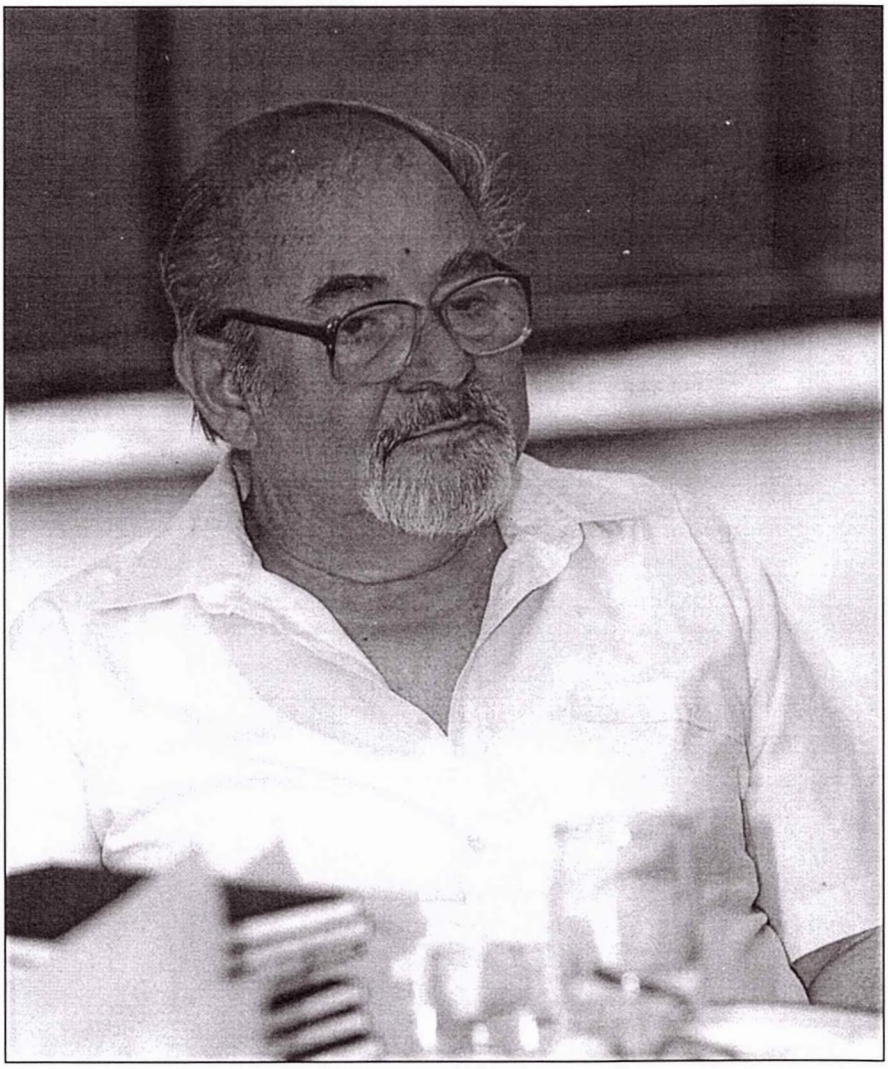

Farkas Kálmán

Közös küzdelmek Gödöllőn

– Ott is nagy volt a csóreszság. Reggelire egy szelet zsíros kenyér, meg valami fekete lötty járt, az is bádogcsuporban. A tanársegédek nem ülhettek a professzorok, egyetemi tanárok asztalához. Teljesen külön ebédlőben ebédeltünk. Ez a rangkórság **Sipos** professzor nevéhez fűződött. **Alle Pál**, a növénytani tanszék vezetője igyekezett ez ellen fellépni, nem sok sikerrel. Ez persze nem változtatott volna az ellátás minőségén.

Ökrös Mari azonban most sem hagyta el fiát. A batyuzó roma asszony végigkilincselte a környékbeliek házait, kúriáit. Albérletet keresett az ifjú párnak. Így ifjú feleségemet egy nyugdíjas horthysta tábornok máriabesnyői kúriájának óriási nappalijába várhattam.

A nagyszoba kandallója is mindig hideg maradt volna, ha anyám valami rejtélyes úton nem szerez tűzifát ...nem szólva a főznivalóról. A kilométereken át való gyaloglás is ismét része lett életemnek. Máriabesnyőről a hegygerincen át, erdei úton jártam minden nap tanítani Gödöllőre. Igencsak késő volt már, mire esténként hazavetődtem. Feleségemet csak hétvégeken engedték ki a kollégiumból.

Egyik este a hideg kandalló helyett egy kis kerek és forró vaskályha várt. Ez teljesen átfűtötte a hodályt. No meg a szerelem! Izgatott várakozással teltek a napok, hogy mikor kerül másállapotba ifjú feleségem. Ez hamar bekövetkezett, de nagyon nehezen viselte. Egyre többet hiányzott az órákról, így veszélybe került a továbbtanulása. Próbálták visszatartani, mert tudták az egyetemen: ha Éva elmegy, megyek én is. Így is történt.

A diákkori álom megvalósulása

– Kisvárdára költöztünk, feleségem szüleihez. Apósomat ugyanis oda nevezték ki a gépállomás vezetőjének, ott élt a család. Egy időre félbeszakadt oktatói pályám, melyet nagyon szerettem. Visszataláltam azonban diákkori álmomhoz, az íráshoz. A kisvárdai gépállomás szolgálati lakásában szinte időnk sem volt megme-

legedni. Apósom hamar jelezte „illetékes helyen", hogy veje otthagyta Gödöllőt, munkája nincs. **Siklósi Norbert**, a Néplap akkori főszerkesztője üzent értem. A lap egyik rovatvezetője lettem. Ekkor 1953-at írtak. Siklósi Norbert főszerkesztő neve még a mai középgeneráció számára sem ismeretlen. Később elnöke volt a Magyar Írók Szövetségének és a Magyar Újságírók Szövetségének is. A Hírlapkiadó Vállalat vezérigazgatójaként ment nyugdíjba.

– 1953. február 15-én érkezett hozzánk a szerkesztőségbe – emlékszik vissza pontosan **Kopka János**, aki maga is kezdő volt még akkor a pályán. Nem tudtuk, hogy mint tanársegéd, milyen újítást hoz majd a szerkesztőségbe, mert egyeteme, főiskolája közülünk sem volt senkinek. Talán csak Siklósinak. Egy magas, dús fekete hajú fiúra emlékszem, akin nehéz volt nem észrevenni nemzetiségi, kisebbségi hovatartozását. Megbarátkoztunk, mert azt láttuk, nem egy tudós jött közénk, akitől bár kicsit tartottunk, ő nem tekintette magát különbnek tőlünk. Igaz, diplomája ugyan nem, de tapasztalata sokkal több volt, mint bármelyikünknek. Akkor tizenketten dolgoztunk a lapnál főszerkesztőstül, gyakornokostul, mindenestül. Én gyakornoknak mentem oda, Kálmánt mint újságíró munkatársat alkalmazták, mert Ő „olyan helyről" jött. Ezért került a pártrovat élére. Kevesen voltunk, de sok tehetséges újságíró került ki közülünk. **Soltész István** a Magyar Nemzet főszerkesztőjeként ment nyugdíjba, és tőlünk ment át Debrecenbe a Naplóhoz **Kovácsvölgyi Sándor** is. Akadtak persze olyanok is, akik csak úgy, szinte az „utcáról kerültek be". Elég volt egy cég faliújságján egy hirdetést, vagy rövidke cikket aláírni, már hozták is őket be a szerkesztőségbe. Hozzájuk képest nem volt nehéz felkészültnek lenni. Ezekbe a szerkesztőségi állapotokba csöppent Kálmán is. Ő azonban az élbolyba tartozott. Főleg politikai felkészültségével. Azért nem szakmai felkészültségével, mert még soha nem írt azelőtt. A diák önképzőkör azért más volt. Mindenesetre nagy önbizalommal jött, s ez mindvégig jellemző maradt rá. Az önbizalom fél siker. Szerettük őt. Én sokkal nehezebben írtam. **Ady Endrét** olvastam, **Móricz Zsigmondot, Mikszáthot**. Azt hittem, én is hasonló leszek. Rövid időn belül kiderült, nem erre van szükség. Az a világ, amibe belecsöppentünk – Kálmán is, meg én is – egy mai fiatal számára megfejthetetlen.

János is elmereng kissé, míg a felesége által szervírozott finom teát kortyolgatjuk.

– Milyen írások kellettek akkor? Amit a pártközpontban, az akkori „országimázs-központban" kiagyaltak. Ehhez tudni kell: Magyarország, illetve a szocialista világrendszer akkor háborúra készült. Ha Sztálin meg nem hal... de meghalt. Valamikor márciusban. Így egyre érdektelenebbé váltak a munka- és begyűjtési versenyek stb. Egyébként is mindegy volt, mit írtunk. Mire a pártközpontba beért, a legrosszabb jelentés is megszépült. Ezért volt rá példa, hogy a kiküldetést a mezőn való alvással töltöttük. Majd megírtuk, hogy **Tóth Miska** ezt, **Szabó János** azt az eredményt érte el. Nem számított. Ilyen nevűekből volt elég. Másrészt a tanácselnökön meg a párttitkáron kívül más nem olvasta az újságot pl. egy Nyírtelek nagyságrendű településen. Sajnos, ezt nevezték akkor újságírásnak. Azt hittük, ezt így kell csinálni, meg hogy a kapitalizmus meg akar minket fojtani. Minél tovább él az ember, annál jobban látja, milyen veszedelmes világ volt. A sztálinizmus kellős közepe.

Kálmán bácsival is felelevenítjük ezeket az időket. Közben figyelem a fáradtságtól már sápadt, de az emlékezéstől időnként ki-kipiruló arcát.

– A kezdetektől – 53-tól – nyugdíjazásomig a Kelet-Magyarország volt kenyéradó gazdám. **Siklósitól** és **Soltész Istvántól** sokat tanultam. Újságírást. Politikai tapasztalatom nem volt kevés s ez sok mindenen átsegített. Könnyebben, mint új barátaimat, kollégáimat. A tirpák fuvarozó fiával – **Kopka Jánossal** – elsők között kötöttem barátságot. Ez a mai napig tart. A József Attila-díjas íróval, **Sipkay Barnával** egy asztalnál is ültünk. Sajnos, halálával szűkült a baráti kör. **Páll Gézával, Balogh Jóskával** még ma is találkozunk időnként egy jó vacsora mellett beszélgetni.

Azalatt a közel négy évtized alatt bejártam a megye minden zegzugát. Nagyvárost, falut, kicsi tanyát. Utóbbiakat nagyon szerettem. Megismertem az enyéimet, a megyebeli cigányokat. Naményban **Póznáékat**, Gyarmaton az öreg **Pipásékat**. Meg annak a fiát is, aki bekerült a Rajkózenekarba is. Tiszavasváriban a cigányprímás **Vas Albertékat**. Jártam a telepeken is. Abban az időben azonban nagyon nehezen lehetett cigánytémával bekerülni az újságba. Ez függött a főszerkesztőtől is, annak nyitottságától. Az első nagyobb lélegzetű cigány témájú riportot '56 Karácsonyán írtam meg.

„Sármunkások, üstfoltozók, kubikusok, bádogosok, kosárfonók, teknőkészítők. Van, amelyik szereti a munkát, van, amelyik nem. Számkivetve élnek Nyíregyháza városon kívül. Okkal is, ok nélkül is. Várják a karácsonyt."

A riportban az egykori Ságvári telep (ma Kertváros) mellett élő cigányok vágyait, fájdalmait fogalmaztam meg. Soltész Pista buzdított: "Kálmán, ez az életed, erről írjál!" Előbb Sipkay Barna bátorított, majd később **Ordas Nándor** is. Igazából azonban nyugdíjazásom óta tölti ki életemet a cigány téma. Értetek kiáltok! Ezzel a könyvvel kezdtem. Majd újabb és újabb kötetekben kiáltottam el fájdalmamat, népem megaláztatásait és sikereit.

Az íróvá lett újságíró

– Ezen kötetek egy-egy írása már megjelent lapokban. A legtöbb azonban nem. A humoreszkírót is viszonylag korán felismerték bennem – Ordas, Kopka –, de a Cigány humoreszkek c. kötetem is csak alig három éve jelent meg.

Voltak nagy találkozásaim nagy nevű politikusokkal. **Nagy Imre** is az agrárpolitikai tanszék tanára volt. Keveset találkoztunk, hisz ő nagyon benne volt a politika sűrűjében.

Marosán Györgynek egy május 1-jei beszédét kellett összefoglalnom az újságolvasók számára. Ez művészet volt, hisz ő szónok volt a javából. Írásomat **Bálint Lajos** (akkori) főszerkesztő mutatta meg a megyei pártbizottságon. Büszkén jött ki **Orosz Ferenc** elsőtitkártól. Megvendégelt érte. **Kádár Jánost** is elkísérhettem egy megyelátogatásra. Szabolcs megyét akarták neki bemutatni almavirágzás idején.

– Nem tudom, maga látta-e már, de valami csodálatos Szabolcs-Szatmár Megye, amikor a két-háromszáz hektáros almás virágpompában van. Ezen találkozás után megjelent írásomban a politikus emberi jóságát, nagyságát hangsúlyoztam. Azét a politikusét, aki úgy vélte, komoly szerep hárul az újságírókra azokban az időkben (is). Egy zsurnalisztára tett dehonesztáló megjegyzésre azt válaszolta az ország akkori első embere, "...hogy az újságírók a közvéleménynek a lelkiismeretei..."

A politika szele

Talán magával hozta mértéktartását, talán megtanulta, de több évtizedet töltött el egy igen göröngyös, politikai cikkcakkoktól sem mentes pályán, emberségét megőrizve. Nemhogy szélsőséges viselkedés, de még annak gondolata is távol állott tőle.

Kopka János sokat mesélt az '56-os időkről. Amikor csak zavarodottan néztek egymásra az emberek.

– Senki nem értette, mi történt. Azt sem tudhatta az ember, mibe csöppen a

következő percben. Megyei Petőfi Kör. Ezt üvöltötték megyei pártvezetők, amikor fiatal újságírók egy-egy írása – nem a rendszernek kedvező hangnemben – megjelent az újságban. Elengedtek bennünket. Közben Pesten egyre forróbb volt a helyzet. A szerkesztőségi rádiót hallgatva értesültünk a fejleményekről. Haza sem mentünk. Akik igen, azok vissza sem jöttek. Jöttek mások, felkészültebbek. Pl. Lázár Ervin. Megpróbálták folytatni, ahol abbamaradt. Nem mindenkinek sikerült. Farkas Kálmán maradt. Ő mindig is a pártélet rovatnál dolgozott, szem előtt volt, s politikai szerepet is kapott. Egy házban laktak **Benkei Andrással**. Ez egyfajta közelséget jelentett. Akkor ő volt a megyei intézőbizottság elnöke. Nekem mennem kellett, az én helyzetem más volt.

Semmi olyanról nem tudok, hogy Kálmán visszaélt volna a lehetőségeivel, s nem túlzás, a hatalmával.

Majd lassan ismét vissza- és összerendeződtek a dolgok. A régi kollégák újra együtt voltak. Sőt, bővült a baráti kör is. Balogh József a hatvanas évek elején korrektor volt a nyomdában.

– Sokszor éjszakába nyúlóan dolgoztam. Az újságírók is ekkortájt jöttek meg vidéki útjaikról. Megnézték, mi kerül írásaikból a másnapi újságba. Majd folytattuk a Koronában. Akkor még hajnali kettőig volt nyitva. **Farkas Kálmán, Samu Bandi, Seres Ernő** – ők voltak a későn hazajárók – engem megtiszteltek azzal, hogy meghívtak. Nem tudom, mivel érdemeltem ki. Ők már tekintélyes újságírók voltak, mind rovatvezető, én meg egy kis egyszerű nyomdászgyerek. Büszke voltam. Mai napig jókat tudunk enni-inni együtt. Már akik maradtunk. Bár Kálmánt betegsége sok mindentől megfosztja, még a jó zamatos körömpörkölttől is, amit minden évben legalább egyszer főzött nekünk a kertjében. Ma már mi főzünk, a mi kertünkben – s már nem csak nehéz ételeket. Alkalmazkodunk hozzá.

Közben nagyokat nyelünk, mert finomabbnál finomabb, s természetesen a legegészségtelenebb ételeket emlegetjük.

– Gyakran ellátogatott a kis csapat a Virág utcába is **Friedman Jani** bácsihoz, a tanító úrhoz, akinek Tállyán volt szőlője. Ide **Páll Géza** is eljárt a társasággal. Vittük a lecsókolbászt, meg a kenyeret, s ott vettük a finom bort. Mindig ugyanannyit. Az együttlét volt a lényeg. Nyáron a nagy diófa alatt, télen a konyhában.

Balogh József állítja: ezeknek az együttléteknek köszönheti, hogy újságíró lett.

– E minőségemben a hetvenes évektől dolgoztam Farkas Kálmánnal. Ma már tudom: azoknak az éveknek az újságírása lényegesen másabb volt, mint előtte egykét évtizeddel, s ugyanakkor másabb, mint a mai. Voltak feladatok, amiket meg kellett oldani: pl. pártértekezletekről, kongresszusokról hírt adni. Kálmánnak az elég sok munkát adott, de a rutin, a tapasztalat sok mindenen átsegítette.

Az újságírás „lazulása" – üzemi lapok

Ekkor már jól ismerték vezetői körökben is. A Kelet-Magyarországnál betöltött beosztásával egyidejűleg több üzemi, vállalati, intézményi lapnak volt szerkesztője. (Szövetkezeti lap, SZÁÉV, KEMÉV). A legkedvesebb volt számára a Sziget. A Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet lapja. Úgy érezte, itt tud legtöbbet segíteni a szülőktől távol került gyerekeken. Közöttük nem kevés, nyolcvan százaléka volt a cigány. **Együd János**, az intézmény akkori, s mai vezetőjével jó partnerre találtak egymásban.

Balogh József szerint:

– A hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején már igencsak fellazult az újságírás is. A kötelező „pártbeszámolók" mellett egyre több tárcát, karcolatot írhatott. Ekkor már olyan idők jártak, amikor még voltak tabu témák, de nem volt kötelező magasztalni, ha nem volt mit. Mindenki tudta róla: be akarta bizonyítani, megfelel a státusznak, ahová eljutott. És ezért sokkal többet dolgozott, mint más. Többet ment anyag után, többet ment olyan helyekre, ahová más kollégák nem. Ő bizonyítani akart. Akarta, hogy tudják, mennyit ér, s elismerjék. Ki ne vágynék legalább az utóbbira? Csak nem egyformán dolgozunk meg érte.

A közös főzések is nála indultak. Büszke volt arra is, hogy ínyencségekkel ismertetheti meg kollégáit, barátait. Ez így volt jól. Végülis úgy áll össze egy ember, ha olyanokat is tud, ami nem kötelező, tehát amit más nem (biztos).

A cigányság felemelkedéséért

Nem volt kötelező a közösségért, a népéért való tenniakarás sem. Mégis, közel a nyugdíjhoz, a megyék közül elsőként Szabolcs-Szatmárban alakult meg a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének megyei tagozata. **Lakatos Menyhért**, az országos elnök partnerre talált személyében, amikor elnökké választották.

Nehéz feladat várt rá. Jelen volt a megye első (**Bánóczi Gyula**) és második (**Ekler György**) embere is. Szót is kértek. Ekkor kezdett divatba jönni a cigányokkal való foglalkozás. Kollégái sajnálták, hogy nyugdíjba ment. Őt magát ezen az egyébként mindenkit megviselő korszakon átsegítette, hogy belevetette magát a népe felemelkedéséért való küzdelembe. Olyannyira, hogy egy ciklusban az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke is volt. Őt is tépték politikai viharok. Meg kellett küzdenie népéért saját népével is. Azonban a rendszerváltás utáni új kormányok sem tekintették elsődleges feladatuknak e probléma felkarolását. Volt, és lenne is mit tenni. Bizonyára neki is része van abban, hogy az öt évvel ezelőtti, nyolcszázötven főhöz képest ma már tizenkétezer roma gyerek és fiatal tanulhat ösztöndíjjal. Ő szerkesztette meg az első országos cigány újságot, a Cigány Hírlapot is. Népe egységét azonban nem tudta megteremteni. Sem ő, sem más – eddig.

Egészségi állapota meg már nem engedi a „közért" való állandó harcot. Ezért ír. Kiírja magából mindazt, amit már jóval korábban szeretett volna. Nem tehette. Még ő sem. Összegyűjtötte korábbi írásait, amikre akkor talán kevesen figyeltek fel. Feltörnek belőle olyan dolgok is, melyek még a közvetlen barátoknak is meglepetést okoznak.

– Lehet, ez a korral járó bölcsesség eredménye már. Az újságíróból íróvá érés. Az is lehet, ahogy korosodik, úgy jutnak eszébe a fiatalkori emlékek, élmények. Most van abban a korban, amikor mindezeket felidézheti – véli Balogh Jóska barátja.

Farkas Kálmán szerint:

– "...azt szokták mondani, hogy az újságíró nem megy nyugdíjba. Csak akkor, ha kiesik a toll a kezéből. Ha nem ír többé. Az újságíró kivonul a közéletből, és ha van vénája, ha valóban van valami tehetsége, szorgalma, és megőrzött valamit a közéletiségből, akkor megmarad a közéletben. Dolgozik tovább. Ha nem, akkor más pálya felé fordul, semmiképpen sem adja fel az írást. Ha képes rá."

Farkas Kálmán képes erre. Az utóbbi hat évben kilenc kötete jelent meg. Bírál, állástfoglal, tanít, buzdít... de semmiképpen nem közömbös.

Kell, hogy sokan olvassák ezeket az írásokat övéi közül, s mások is ezt tegyék. Kell, hogy sokan térjenek rá arra az útra, amire őt terelte valaha Ökrös Mari. Kell, hogy sokan jussanak el az Ő általa megtett út végére. Kell, hogy sokan mondhassanak ilyen végállomást magukénak. Csak kell, hogy ne legyen ennyire hosszú az út.

– Vége –

Vraukóné Lukács Ilona

Magyarországi Cigányokért Közalapítvány pályázatai

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány ösztöndíj pályázatot hirdet:

Nappali tagozatos 5-8 osztályos általános iskolai tanulók 6. és 8. osztályos gimnáziumi tanulók, valamint nappali, esti, levelező tagozatos középiskolai tanulók (szakközépiskola, gimnázium, technikusképző, szakiskola, szakmunkásképző), iskolarendszeren belüli felsőfokú szakképesítést nyújtó képzésben tanulók részére.

Beadási határidő: 2003. augusztus 31.

Nappali, esti, levelező tagozatos, valamint másoddiplomás és távoktatás képzésben résztvevő főiskolai és egyetemi hallgatók részére.

Beadási határidő: 2003. szeptember 30.

Külföldi tudományos, művészeti, felsőfokú intézményben tanulmányokat folytató hallgatók részére, valamint külföldi kurzusokon, tanulmányutakon és nemzetközi versenyeken való részvétel támogatására.

Beadási határidő: folyamatos

Pályázati felhívás és adatlap beszerezhető:
1091 Budapest, Üllői út 47-49 Tel: 06-1-455-9030, letölthető: www.macika.hu honlapról

Pályázati felhívás

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány
programfelelősi munkakör betöltésre keres munkatársat/kat.

Feltételek:
- agrármérnöki végzettség,
- gazdasági ismeretek,
- számítógép felhasználói szintű ismerete (Excel, Word stb.)

Fizetés megegyezés szerint.
Az állás betöltésének várható ideje: 2003 szeptember.

Érdeklődni személyesen a közalapítvány irodájában lehet
(1091 Budapest, Üllői út 47-49. Telefon: 455-9030.)

Tisztelt Olvasó!

A Magyar Néprajzi Társaság 1975 óta sorozatokban jelenteti meg a magyarországi kisebbségek néprajzi tanulmánykötetеit.

Az anyanyelven megjelenő, több mint negyedszázados kiadványok célja, hogy az egyes népcsoportok tradicionális népi kultúráját a jelen és a jövő generációi számára átörökítse. A korábbi évtizedekben rögzített számos népszokás, hagyomány ma már elérhetetlen lenne.

Meggyőződésünk, hogy e kiadványok nagyban hozzájárulnak a kisebbségek önértékeléséhez, forrásanyagként szolgálnak a nemzetiségi kultúra újraalkotásához, kiváló segédanyag az anyanyelvi oktatás különböző szintjein.

Sajnos e kötetek nehézkesen vagy egyáltalán nem jutnak el a könyvesboltokba, illetve az érdeklődőkhöz. Felhívjuk szíves figyelmét, hogy az alább felsorolt, 1993 óta megjelent kötetek a Magyar Néprajzi Társaság titkárságán kaphatók.

Cím	Szerkesztő	Nyelv	Ár (Ft)
Cigány néprajzi tanulmányok 1/93.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	300
Cigány néprajzi tanulmányok 2/94.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	300
Cigány néprajzi tanulmányok 4–5/96.	Zsupos Zoltán	magyar-angol	500
Cigány néprajzi tanulmányok 6/97.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	400
Cigány néprajzi tanulmányok 7/98.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	350
Cigány néprajzi tanulmányok 8/99.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	400
Cigány néprajzi tanulmányok 9/00.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	800
Cigány néprajzi tanulmányok 10/01.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	1000
Cigány néprajzi tanulmányok 11/02.	Bódi Zsuzsanna	magyar-angol	1000
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 1/96.	Kiss Mária	magyar	700
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 2/98.	Jung Horti Judit	magyar	400
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 3/00.	Jung Horti Judit	magyar	1000
Válogatás a magyarországi nemzetiségek néprajzi köteteiből 4/02.	Jung Horti Judit	magyar	1000
Kultúrák találkozása – Kultúrák konfliktusai Békéscsabai Nemzetközi Konferencia 1995	Eperjessy Ernő, Krupa András	vegyes	800
Ezeréves együttélés a Kárpát-medencében Békéscsabai Nemzetközi Konferencia 1998	Eperjessy Ernő, Grin Igor	vegyes	800

A kötetek a fenti áron (a 3 évnél korábbi kiadványok leárazva) személyesen megvásárolhatók vagy postán, telefonon, e-mailon keresztül rendelhetők meg a következő címen:

Magyar Néprajzi Társaság
1055 Budapest, Kossuth tér 12.
Telefon/fax: (1) 269 1272
e-mail: mnt@neprajz.hu

A fizetés módja: banki átutalással, postai csekken, esetleg utánvéttel.

Szécsi Magda

„Tornyocskában csepp tündér" című

megjelenő kötetéből olvashattok most egy részletet gyerekek!

A 12 hónap

Január:

Hólepi be a napokat,
Fagy öleli az ágakat.
Ablakomon jégvirág,
Megváltásra vár a világ.

Február:

Hal úszik a jég alatt,
Hideg van fönt és alant.
Havat lapátol az ember,
Rám vigyorog a hóember.

Március:

Földillatú ébredés,
Zöldpompájú rügyezés.
Sárga csibék csipogása,
Álmaim megmaradása.

Április:

Vidám, bolondos és szeles,
Azt akarja: Szeress, szeress.
Tavaszunknak bimbós szava,
Olyan szép, mint minden anya.

Május:

Belőle orgona illata árad,
Bizalomból épülhet tornyod s a várad.
Rákacag az egész világra,
Emlékeztet a múló ifjúságra.

Június:

A nyár kecses lovagja ő,
Lova egy bíbor esőfelhő.
Mezőkön nyargal, mint a szél,
Álmaink között titkot keresgél.

Július:

Tavak tiszta fodra,
Érzéseinek sodra.
Mimóza nyílik homlokán,
Neki énekel a pelikán.

Augusztus:

Mint folykékony tűz, úgy ölel,
Reméled soha sem múlik el.
Kalászos koszorú a fején, csak
31 nap boldogság, életed egén.

Szeptember:

Szigorú a nap az égen,
De még melegít.
Bízz magadban jobban,
Más most nem segít.

Október:

Vetkőzteti a fákat,
Söpri az avartakarós tájat.
Szereti a rendet, és már
Várja a téli csendet.

November:

Bánatra hajlik a kedve,
Jobb lenne jobban szeretve.
Szállingózik a hó,
Jó ez, akinek jó.

December:

Ő a legbölcsebb,
Ő a megvilágosodás.
Új gondolatokat hordoz
A decemberi hószakadás.

L. D. Horoszkóp 2003. augusztus

KOS (III. 21.–IV. 20.) – Bár általában nem egy fitness rajongó, mostanában mégis sokat gondol rá, talán mert hallott egy könnyű fogyókúráról vagy tornáról. Ne felejtse el, munka nélkül nincs eredmény: ne hagyja elbolondítani magát valami meggondolatlan állítástól. Az álmait vegye komolyan, ebben a hónapban...

BIKA (IV. 21.–V. 20.) – Az álom egy levél, amit a tudatalattink ír nekünk. Most nem Ön álmodik, hanem Önnel álmodnak, ahogy ezt Ön egyszer már megálmodta. Most boldog?

IKREK (V. 21.–VI. 21.) – Az Ön jegyét a Merkúr, az Istenek hírnöke befolyásolja. A kommunikáció vele született tehetsége és gyakran erőssége. Képes uralkodni indulatain, de előszeretettel köszörüli nyelvét másokon, szellemességét csillogtatva. Ebben a hónapban fogja vissza e tulajdonságát, mert nehéz helyzetben találhatja magát. Egy gyermek az Ön figyelmére, szeretetére szorul a hónap végén. Idős rokona pedig kórházba kerülhet, amivel felébreszti Önben a bűntudatot...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) – Azon fáradozik, hogy szerelmi életében a felmerülő problémákat megoldja. Ne felejtse el, együtt minden könnyebb. Beszélje meg nyíltan kedvesével a gondokat, mert szexuális görbéje az egeket veri... Hónap végén szomorúságot okoz Önnek egy háziállat elvesztése vagy betegsége.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) – Azon tépelődik, hogy hogyan fejezze ki érzéseit valaki iránt. A megoldás az lehet, ha felajánlja neki azt, amit a legjobban szeretne kapni. Elképzelhető, hogy nem kézzelfogható dologról van szó...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.) – Nem természete a lustálkodás, de ebben a forró hónapban kevésbé vágyik a megerőltetésekre, mint általában. Teljesen rendben is van, elvégre máskor olyan sűrű a beosztása, hogy a teljes kikapcsolódás csak jót tehet mind fizikailag, mind szellemileg. Ebben a hónapban keresztelőre hívják. Ne mondjon nemet...

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) – Egyik barátja hosszabb ideje lakik Önnél, és úgy tűnik, már nem is akar elmenni. Finoman mondja meg neki, hogy ideje saját lakást keresni. Gondolja át a közelmúltban hozott döntéseit és meglátja, hogy változtatni kellene a hozzáállásán több szempontból is. Ne válassza mindig a könnyebb utat.

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) – Szeretné kivenni részét a szexből és gyengéd sóhajokból és mondhatjuk, ennek itt az ideje. Szívesen van együtt azokkal, akiket szeret és különösen szerelmével tölt sok boldog órát. Mostanában megérzi mire van partnerének szüksége, és nagyon szexi, ezek együtt kitűnő szeretővé teszik. Ezen kívül fontosak a közös alapok is...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) – Végre belátják a főnökei, hogy Ön többre érdemes. Vagy előléptetik vagy fizetésemelést adnak. Ha valami újat tanulhat meg, az Önre mindig inspirálóan hat: hónap végén végre találkozhat a nagy Ővel, aki egyben a legkiválóbb mester is és nem csak a szerelemben...

BAK (XII. 22.–I. 20.) – Adjon magának több szabadságot, és próbálja meg kreatívan kifejteni Önmagát mind pénzügyi területen, mind a szerelemben, esetleg találjon ki egy új személyiségjegyet, főleg a másokkal való érintkezés, valamint a bennük keltett első benyomást illetően. 27-én legyen különösen óvatos a közlekedésben, vagy ha utazik. Egy Ön ellen elkövetett tapintatlanság miatt pirulni fog, majd sápadni, és mintha nem akarna hinni a fülének, de gyorsan megjön a megoldás: Ön kitör, mint a Vezúv...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) – Menjen el kivizsgálásra, még akkor is, ha semmilyen komoly panasza nincsen. Lehet, hogy csak új étrendre van szüksége, amely tele van vitaminnal és ásványi anyagokkal. Jó hónap elé néz.

HALAK (II. 20.–III. 20.) – Nagyon mélyen érinti Önt egy kapcsolatában előállt furcsa helyzet. Szeretne rajta változtatni és úgy érzi fontos döntés előtt áll. Hónap közepén ambivalens érzései támadnak egy karrierrel kapcsolatos kérdés kapcsán. Lehet, hogy jelenlegi tevékenységét egy kicsit hanyagolnia kell az elkövetkező időszakban. Keresse fel orvosát, Ön jól tudja miért! Ne húzza-halassza az időt...

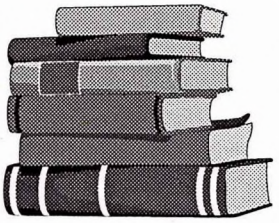

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Pf.: 77 5001)

Farkas Kálmán: *Elnémult hegedűk 300,–Ft*
Szécsi Magda: *Fekete fények 1300,– Ft*
Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd 500,– Ft, Gordoni ceruzarajzok 500,– Ft,*

ÚJ KÖTETEK: **Szécsi Magda:** *Szívednek feszülve Ára: 1000,– Ft.*
Ficz Mária: *TÖREDÉKEK Ára: 1000,– Ft.*

Tisztelt Olvasó!

Kiadói terveink szerint Úton (Po drom) címmel reprezentatív keménytáblás fotóalbumot jelentetünk meg a romák életéről, helyzetéről, hétköznapi pillanatairól. Az album művészeti kiadvány, melynek anyagát Nyári Gyula roma származású fotóművész munkáiból válogattuk.

A könyv bevezető szövege az ajánlások és képaláírások magyar-angol-francia-cigány nyelven olvashatóak.

A magyarországi cigányság kultúrája az egyetemes magyar kultúra része, amit ugyanúgy viszünk az Európai Unióba mint a többi magyar értéket.

Tisztelettel kérjük Önt, hogy lehetőség szerint Ön és cége/intézménye előfizetésével illetve megrendelésével támogassa Nyári Gyula: Úton című nagyszerű fotóalbumának megjelenését.

Előfizetés esetén az album ára: 5.670,- Ft
Megrendelés esetén (utólag fizetés esetén) az album ára: 6.900,- Ft

Megrendelőink között 10 kötetet ingyen kisorsolunk.

Szándékaink szerint az album 2003. augusztus 20-ra jelenik meg, ezért kérjük, hogy megrendelését jutassa el a kiadóhoz: QUINT Reklámügynökség Kft. Budapest, Baross út 86. 1086

Tisztelettel a Quint kiadó nevében:

Jászberényi Klára
ügyvezető igazgató

Nyári Gyula
fotóművész

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

. . . . . példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: . . . . . .

Címe: . . . . . .

. . . . . .

Előfizetési díj
egy évre: 1680,- Ft,
fél évre: 840,- Ft,
negyedévre: 420,- Ft

Megrendelőink között
2003. december 6-án értékes ajándékokat sorsolunk ki!

A megrendelőlapot és az előfizetési díjat a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

LD „LUNGO DROM"

5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

Felhívás

Bulit, partit, kisebb-nagyobb zenés rendezvényt, jótékonysági estet szervez és nem tudja melyik előadó művészt hívja meg, mert az anyagi lehetőségei szűkösek?

A megoldás:

ROMA KOKTÉL SHOW!

Havonta egy alkalommal ingyen vállal jótékonysági fellépést az ország bármely területén (útiköltség térítéssel). Az ismert roma slágereket előadó népszerű együttes frontembere, **Babai János** várja azon tehetséges roma csapatok jelentkezését, akik vállalják ezen jótékonysági fellépések közreműködését.

Továbbá várja csinos, fiatal, táncolni, énekelni vágyó tehetséges lányok és fiúk jelentkezését 18–22 éves korig.

Csoda gyerekek, itt a lehetőség! Tehetségesen játszol valamilyen hangszeren, kitűnően táncolsz vagy énekelsz és még nem múltál el 8 éves? **Jelentkezz a Roma Koktél Show-nál.**

Természetesen a Show várja azon vállalkozó, segítőkész emberek jelentkezését is, akik támogatni, segíteni tudnák a Show működését.

Érdeklődni a következő telefonszámon lehet:
Babai János, 06 20 3370896

Fotó: Nyári Gyula